

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TITEL

O Å R

HJALMAR BRANTING: "Låt oss ställa oss i ögonblick utan förtuffad mening på den frågan: var speglar förgångna, var återlivs smidigast bilden av vår egen tid i vår boklitteratur? I vår press? För min del tvekar jag nej att svara: den individuelle får förtäres spelrum i bokvärlden, men kollektiva, det gemensamma och typiska framträder klarare i tidningsvärlden. Bläddra igenom en årgång av ett organ för godsägareväldet, ett liberalt organ för medelklass och småfolk" samt ett socialdemokratiskt arbetarorgan, och ni har fått en upptäckning av den andliga spiset, som dagligen förtäres av och smakar olika klasser, mellan vilka kampen står i årt nutida svenska samhälle, och därmed en mycket god blick i hela den andliga miljö vari de skilda lagren förs oss nu leva. Utan att gå någon genialisk skildrars ära för när kan man väl drista påstå att något dylikt för han icke efter. Men det är ju också som sig bör att det kollektiva bäst fås genom kollektivt arbete; många, ofta ganska obetydliga individers små förenade krafter visa sig där ändå överlägsna geniets sällan konsekvent en riktning arbetande begävninget talar icke minst för tidningslitteraturens framtidsroll att hittills ett företrädesvis varit i starkt pulserande brytningstider som den stått förgrunden. Redan den stora franka revolutionen visar oss pressen som samhällsmakt långt framom boken i partiernas kamp. I en Camille Desmoulins och en Marat har den orgerliga och den proletariska pressen stolta anor; deras bladåtgångar och revolutionära dokument, oundgängliga för en riktig syn på tiden än vilken memoarlunta som helst, att nu inte tala om versböcker och romaner."

HARRY MARTINSSON: En ny kvinnotyp, en ny kvinnoande håller på att framträda litet varstans på världssenen. Skall denna kvinnotyp trängas undan. Eller skall hon segra och skapa grundtendenserna för en helt ny kultur? Det kan synas väl tidigt att svara på frågan i dag. Kanske blir det ännu någonting. Mansväldets aggressionskatarof är inte här än, ehuru alla tecken

tyda på att den kommer. Frågan som borde komma först är om kvinnorna äro rediga att göra kulturrevolutionen, eller om vi måste vänta på dem ännu i tusentals år. Den övervägande delen av kvinnornas liv och gärning fylles i dag som i dag är avstjaffs, negativt överarbetade i möbelörfyllda hus (s. k. stök), havregrynsoptimism och Antondyrkan, narcissism a la ugglansungar; man speglar sig i barnen och ser sig själv, den ofelbare. Sladder utan ände, bakom-ryggen-uppfostran och ett oärligt, lumpet frimureri mellan familjemedlemmarna göra inferno fullständigt. Här vinka tusen uppgifter för kvinnan. Hennes uppvaknande och utveckling är mänsklighetens, och frågan blir då: skall hon förfäas djupare och djupare i ottomanbroderiet eller skall hon bli världens? Inga strömningar ha i våra dagar större berättigande än kvinnorörelserna.

HAGAR OLSSONS CHITAMBO: "Jag vaggade honom i min famn, mannen, mödrarnas oviga barn. Dunkla heliga minnen steg upp till mitt hjerta med vetande, minnen av artlösa, av besljöjande kvinnor, och jag vet inte längre dem utan övertarna. Tankar med sin oro och spänning, sina oförfädda önsknings. Jag vet så gott som inget om kvinnan är, mitt ämne var ett av mina ögonblinda om en värld." Ur förödmjukelserna, de personliga besvikelserna och angesten från världens kaos, ett stort, tolles, kvinnans verklighet, ett stort spänningstätt, heterogena och tvärsnittade tillvaro ser kvinnorna ut. Utan att havet höja sig en tursk obarn, kontinent, över vilken människan inte kan gå, framtidsfullt, såsom om man har levt framåt, så som man har förr upplevt de sin samhällsitet med sitt folk, deras gemenskap vid dess vägar genom historien, deras ofaktighet i dess framtid. Nu kanske man känna att de äro en red i blivaren ett folk, ett gemenskap och genom det en mänsklighet, ett universalt. Hon som står på stäm om allt som skett i världsheten och jagat efter sin egen lyckas lottning, hon har kommit hur en uppåt och en tre gånger fram ur värld och framånade skam

NOVEMBER 1934

Foto av Hoyningen-Huené.

MORGONBRIS UTVECKLING har kunnat ske i hägn av det socialdemokratiska partiets ändamålsenliga program o. visa ledning

m o r g o n b r i s

Pris 25 öre

Skånedistriktets studieledare har insänt en rapport över sitt förarbete för höstens studieverksamhet i distriktet. I det cirkulär, som hon utsänt till klubbarna, framhåller hon särskilt:

— Låt oss framförallt i studiearbetet koncentrera oss på sådana ämnen som man ute i samhällets olika styrelser och nämnder förutsätter att en kvinna skall ha reda på, alltså barnavårds- och fattigvårdsfrågor, pensions- och nykterhetslagstiftning, bostadsfrågan, sjukvårdslagen, allt det, som man med ett gemensamt ord nämner sociallagstiftning.

Dessutom förordar hon i första rummet studier i organisationskunskap och svenska språket, samt dessutom Morgonbriscirklar. Angående de senare hänvisar hon till ett cirkulär från distriktets Morgonbrischef, vilket vi publicera, i hopp om att det kan tjäna som ledning för cirklar som vill ta upp detta ämne. Hon skriver:

— På sina håll har under den senaste tiden praktiserats att använda Morgonbris som studiematerial i en särskild cirkel. Våra kvinnor ha ofta delade meningar angående tidningens artiklar. För att underlätta diskussionen och samtidigt väcka ännu större intresse för tidningen, föreslår jag att klubbarna på höstsammanträdet i samband med startandet av de övriga studiecirkelarna diskutera huruvida icke en sådan cirkel skulle vara lämplig inom klubben.

Följande tillvägagångssätt rekommenderas:

Cirkelledaren utser till första sammanträdet en särskilt anmärkningsvärd artikel i

tidningens föregående nummer. Alla cirkelmedlemmarna få i uppdrag att noga genomläsa tidningen och särskilt den utsedda artikeln. En av medlemmarna får dessutom för varje gång i uppdrag att göra en diskussionsinledning till artikeln i fråga. Denna diskussionsinledning bör vara byggd dels på denna artikel, dels på artiklar i samma ämne i dagspressen och dels utgöra inledarens egna reflexioner. Om någon av medlemmarna finner något annat särskilt anmärkningsvärt i Morgonbris bör hon meddela detta på cirkeln. Cirkeln bör allt emellanåt gemensamt tillskriva tidningens redaktion för att meddela sina omdömen angående olika artiklars värde och även sin eventuella kritik. Tidningens kommissionärer böra alltid vara självskrivna i cirkeln och böra på sammanträdena framlägga sina erfarenheter från tidningsförsäljningen. Sammanträdena böra hållas åtminstone var 14:de dag.

En av cirkelns förnämsta uppgifter är dessutom att diskutera bästa sättet för spridandet av tidningen särskilt till icke klubbmedlemmar. Jag har vid mina besök hos klubbarna med lednad erfarit att tidningen icke finnes till försäljning vid kommunens eller vid andra offentliga möten inom samhällena. Tidningen bör därför givetvis varje månad rekvireras i större upplaga än som åtgår till de fasta kunderna inom klubben. Försök att få lämna in tidningen till försäljning i tidningskiosker, pappersaffärer eller hos bokhandlare! På större arbetsplatser, t. ex. fabriker, torde även tidningen kunna försäljas.

Tänk särskilt på lantarbetarehemmen och låt Morgonbris bli en tidning för de breda lagrens kvinnor inom hela Skåne. Alltså fram för en **Morgonbriscirkel!** Vi skulle till detta endast vilja tillägga, se även till att vi få distriktschefer för Morgonbris i alla distrikt.

Förbundsstudieledaren.

UR MORGONBRIS SENASTE DAGSPOST

Jag vill tacka Redaktionen så hjärtligt för vår kära Morgonbris — för allt lärorikt och skönt, som möter ögat i dess spalter. Det är verkligen en intressant och innehållsrik tidning. Det är en glädje att efter dagens slit och släp få sätta sig till ro och ta del av Morgonbris artiklar. Där möter man människor med samma tankar och åsikter som en själv. Jag vill särskilt tacka för aprilnumrets dikt Arvet från mor. Det var en underbar dikt. Jag har läst den flera gånger på våra möten och alla som hört den ha uppskattat den mycket. Härligt att det finns så stora och rymliga hjärtan. Tack även för julinumrets Kaprifol. Så förtvivlat och hopplost livet kan te sig för oss människobarn ibland. Vilken lisa att i en sådan stund möta kaprifol och sol. Skildringarna från Morgonbris Värmlandsresa voro både roande och intressanta. Det var inte fritt utan att en tår dallrade i ögonvrån, när jag läste om Värmland, om diktens och sagans land, om solkvinnorna och mycket annat som man känner igen, ty jag är allt född i Värmland någon gång i tidens början. Det är ett land, som man aldrig glömmer.

Med socialistisk hälsning och handslag.

SKANSKA STINA, kvinnoklubbbist.

Vi alla kamrater här i Svedala tacka vår kära Morgonbris för den fläkt av ljus och värme, som tidningen för med sig till våra hem. Våra kommissionärer tycka att det är en stor glädje att sälja tidningen. Vi tacka för den stora förståelse, som visas våra speciella intressen. Och för de glimtar, som ges från andra klubbar, ty vi veta alla hur betydelsefullt det är att vi nå varandra, så att vi kunna gemensamt dryfta våra problem och lära av varandras erfarenheter.

Med förväntan att tidningen skall tränga in i alla svenska hem sända vi alla Morgonbris läsare en kär hälsning.

Linnea NILSSON,
ordf. i Svedala soc.-dem. kvinnoklubb.

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO
N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.

3: —; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 60 öre per mm.
Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck):

1/4 sida kr. 450: —.

Innersida kr. 390: —.

1/2 sida kr. 225: —.

Vackra och väl-
sittande under-
kläder av märket

höjer välbefinnandet

TILLVERKARE:

AKTIEBOLAGET T. H. LAPIDUS, BORÅS

FINNES I VARJE VÄLSORTERAD DAM- & HERREKIPERINGSAFFÄR

"FRIHET"

de nya grammofonskivorna med arbetsånger, äro en tillgång för varje programkommitté. I Ditt eget grammofonalbum få de självklart ej saknas.

N:r 1 upptar

INTERNATIONALEN
DET UNGA GARDET

N:r 2 (just utkommen)!

FÖRFRED & FÖR FRIHET
SÅNG TILL FANAN

Pris 2:50 hos välsorterade musikhandlare eller direkt från förlaget.

Till Frihets Förlag, Sveavägen 68, Stockholm.
Sänd mig st. »Frihet» n:r 1,
st. »Frihet» n:r 2 grammofonskivor. Pris kr.
2: 50 plus porto.

Namn:

Bostadsadress:

Adress:M

FACKFÖRENINGSS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

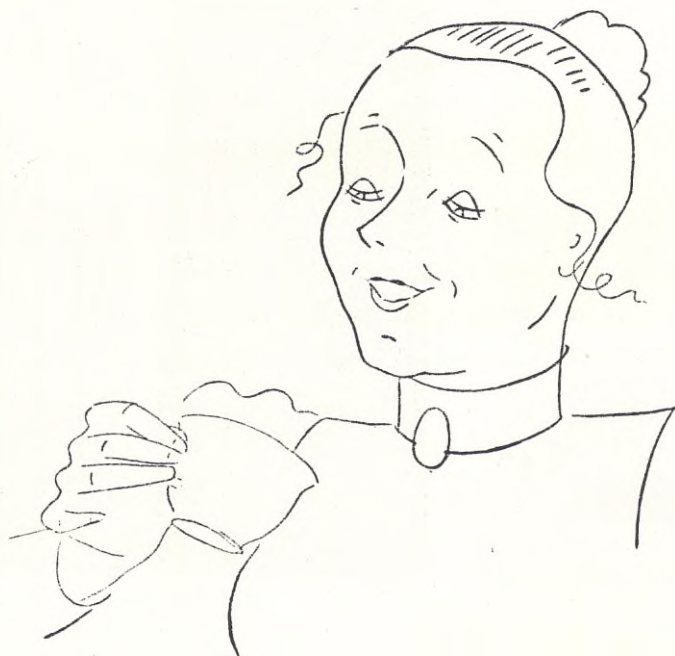
Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår . . . kronor 3: 15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

om det vore
en mil
till botten —
cirkelkaffe

konsum

På tal om ”svenskt kaffe”

skriver riksdagsmannen, redaktör
Mauritz Västberg:

»Brunum är likavälgörande för in-
dividens hälsa som för nationens
ekonomi, utan att denna svenska
dryck saknar det importerade
kaffets stimulerande egenskaper»

FYLLIGARE KAFFESMAK och sänkta
utgifter för kaffe är vad Ni vinner på att
blanda med Brunum, det »svenska kaffet»,
uteslutande framställt av specialförädlade
jordbruksprodukter. Eller koka på oblan-
dat Brunum en hälsosam och billig njut-
ningsdryck, särskilt lämplig för barnen
och alla dem, som ej böra dricka kaffe.

Blanda
med **Brunum**
35 öre
pr $\frac{1}{4}$ kg.

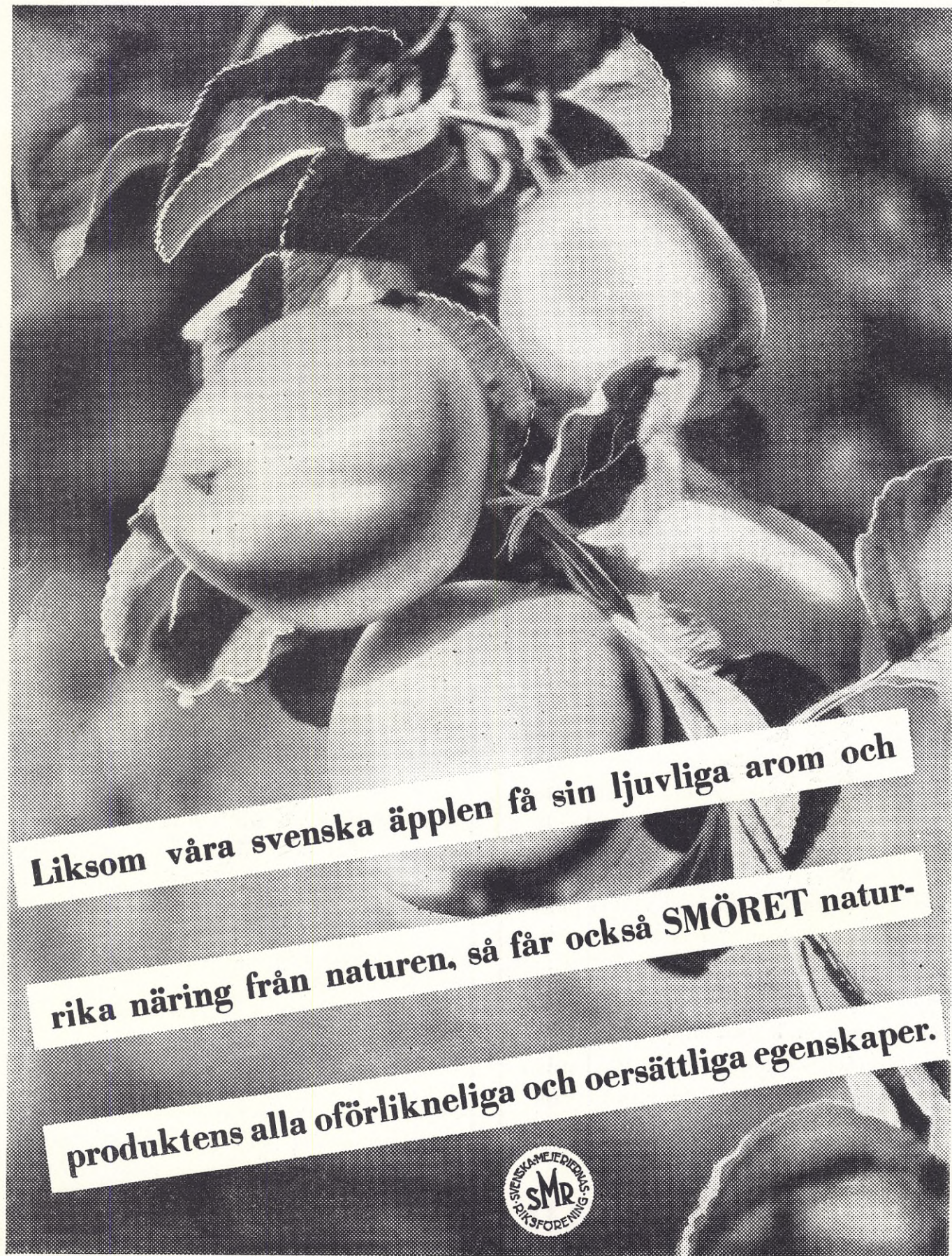
Bild från Krakow.

Res till Polen i vinter

För sportmän rekommenderas vin-
terkurorterna Zakopane och Krynica
i de polska Karpaterna. Goda hotell, ut-
märkta tillfällen till vintersport av alla
slag. Rikligt med snö och solsken under
v i n t e r m å n a d e r n a.

Därvid bör man ej försumma att
besöka Polens gamla huvudstad
K r a k o w med saltgruvan
Wieliczka. Krakow är jämte Nürn-
berg, Europas på medeltida
minnesmärken rikaste stad.

Warszawa, Polens huvudstad, är en modern
miljonstad som för sin elegans och sitt förfinade
nöjesliv med skäl kallats »Österns Paris». Utmärkta
hotell bjuda resanden alla en storstads bekväm-
ligheter. Universitetet och högskolor jämte intres-
santa sociala institutioner enligt moderna prin-
ciper äro förtjänta av utlänningars beaktande.

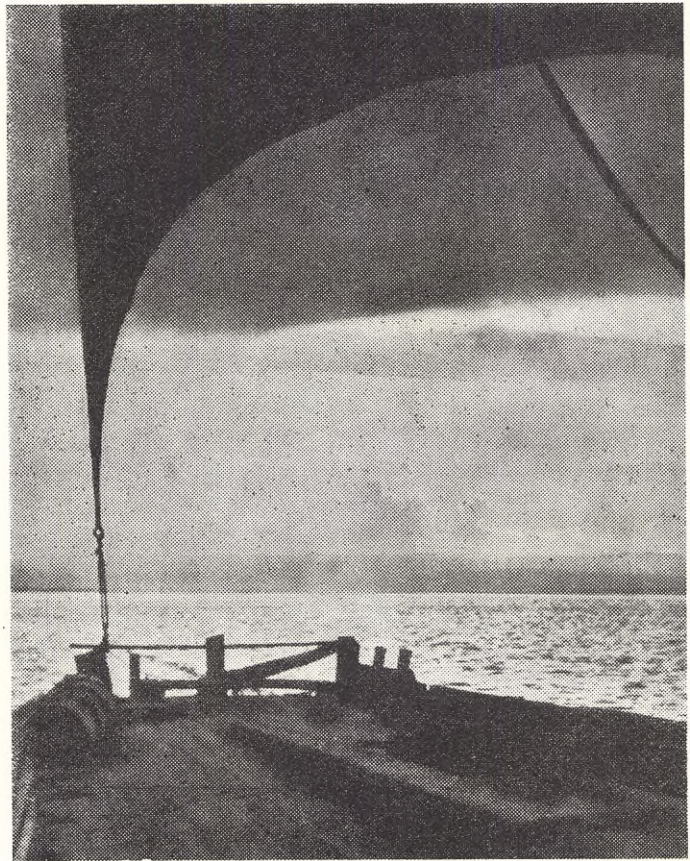
Liksom våra svenska äpplen få sin ljuvliga arom och

rika näring från naturen, så får också SMÖRET natur-

produktens alla oförlikneliga och oersättliga egenskaper.

3 030 ÅR Å R

Ombudsmannen för den socialdemokratiska pressens samorganisation Waller erinrar om "att våra tidningar under en gången starkare brytningstid varit trumpetstötarna till strid och kamp, men numera gagna våra tidningar bäst och mest icke genom att ensidigt och hänsynslöst hugga in på motståndarna utan därigenom att de med tolerans våga ge rum för andras meningar och med tankens och icke ordens skärpa visa motståndarna svagheten i deras argument. Öppna fönster och friska vindar, är en god tidnings devis."

Säkerligen ligger det en mycket djup erfarenhet bakom detta hr Wallers konstaterande av den lyckliga effekten i partitidningarnas ändrade hållning, men denna medför även en fara till neutralisering, som just kvinnorna böra medverka till att förhindra. Vår press uppgift äger ett sådant innehåll att man begär ett brott, då man stoppar in det i en form, som svär emot dess egenart — och det blir fallet, när den socialdemokratiska tidningen använder sig av schabloner från den borgerliga pressen. Den skådespelare, som saknar personlig stil, en egen timbre i stämman, som talar och rör sig som publikgunstlingarna, vinner aldrig publikens öra. Så också med den tidning, som saknar en egen profil, en uttrycksform, som den själv skolat fram, ledd av sina djupaste intentioner. Den socialdemokratiska pressen är också av vissa tecken att döma inne på en nyorientering i denna riktning, samtidigt den tillämpande den privatkapitalistiska pressens bästa effektivitetssynpunkter, ivrigt strävar att tillägna sig alla till buds stående tekniska möjligheter i form av nya pressar och teleprinters (teleprinter — den förenade automatiska telefonavlyssnaren och maskinskrivaren). Denna partipressens egen stil innebär en stramhet i valet och behandlingen av materialet. Spalterna få icke matas, därför att de skola matas. Den soc.-d. tidningen har så mycket att säga sin publik — den skall upplysa, sporra, ge förtröstan och ny kraft — att den kan inte släppa in en enda rad meningslöst strunt. Läsaren skall känna den fasta handen, den omutliga karaktären. Det utesluter inte — tvärtom — glädjen och skämtet. I detta ser kvinnorna vår press' möjlighet att vara ett verktyg i den socialistiska andens kamp, i strävan att skapa fram den atmosfär, som i sin tur medverkar till framkallandet av den nya människotypen, som är tillgänglig för socialismen; "denna väldiga rörelse för att dana en ny värld, där människorna inte

morgonbris

NOVEMBER 1934

bara kunna leva ett ekonomiskt bättre och lugnare liv utan också ett andligt sett värdigare och vackrare liv."

De senaste tre åren ha varit märkliga år för den svenska socialdemokratiska kvinnorörelsen — år av sökande och förnyelse. Även om den stått fjärran från skådeplatserna har den i grunden skakats av upplevelsen hur hemmen, mödrarna och barnen hänsynslöst spelats ut i de fruktansvärda sociala strider, som under dessa år ägt rum runt världen. Man har med ångestfyllt hjärta måst bevittna hur de kämpande parterna framförallt slitits om barnen, den nya generationen (på annan plats i detta nummer lämnas en åskådlig framställning av denna kamp om framtiden från den österrikiska fronten). Och vad som gör dramat än mer förtvivlat är att denna ungdom står fullkomligt prisgiven åt de olika kastvindarna i de fall, då mödrarna vid dess sida äro handfallna, ja än mer värnlösa i sin brist på kunskap om vad striden gäller, om sammanhanget mellan det egna hemmet och samhället, det egna landet och den övriga världen. Den svenska socialdemokratiska kvinnorörelsen inser i dag tydligare än någonsin att det måste byggas grundfästen åt socialismen just i hemmen, och att kvinnorna där måste göras dugliga att försvara dessa fästen, dugliga genom kunskap och målmedvetenhet. Och deras kunskap får inte stanna vid förhållandena i det egna landet, just i dessa dagar ha de oändligt mycket att lära av sina lidande medsystrar i andra länder.

Inom sin speciella värld, hemmens värld, ha de socialdemokratiska kvinnorna kämpat sig till samma dyrbåra erfarenhet som de socialdemokratiska männen nått fram till ute i det allmänna livet: "att för framsteg i riktning mot socialismen kräves mer än paroller och mera än en hälsosam avsmak för det kapitalistiska systemet. De platoniska deklamationernas tid är förbi. Tiden kräver klara linjer, initiativ och målmedveten handling. Vi böra med större tillförsikt och mera iver än till dags gripa oss an våra plikter som socialister och med bevarande av våra bästa socialistiska traditioner och ideal efter måttet av våra krafter bidra till förverkligandet av socialdemokratins historiska uppgift: **k l a s s a m h ä l l e t s o c h d e n e k o n o m i s k a n a t i o n a l i s m e n s a v s k a f f a n d e .**"

I sin egenskap av den socialdemokratiska kvinnorörelsens språkrör har Morgonbris givetvis även varit sökande under denna omvälvningarnas och nyskapandets tid. Tidningens trettioåriga utveckling har kunnat ske i hägn av det socialdemokratiska partiets ändamålsenliga program och visa ledning. Detta privilegium liksom tidningens vackra traditioner förplikta i oerhörd grad till en ständig stegring fram mot det fulländade. Men gudskelov kan aldrig en levande tidning bli färdig. Dess förnämsta kvalifikation ligger i dess förmåga att förnya sig och bli det sanna tidsdokument varom Hjalmar Branting talar i citatet på detta nummers vignettsida.

ARBETE FÖR DEN SOCIALISTISKA VARDAGEN

Det har allmänt sagts ut att den socialdemokratiska kvinnorörelsen visat sig besitta en enastående friskhet i och med Morgonbris tekniska omformning för tre år sedan. Inom den svenska arbetarvärlden har kvinnorna härigenom blivit pionjärer för den vår generations uppgift, som syftar till att förena de högsta idéerna med den bästa framställningstekniken. Hitintills stående något vid sidan om de ekonomiskt politiska bataljerna ha de socialdemokratiska kvinnorna måhända varit i tillfälle att noggrannare än de manliga kamraterna inregistrera förändringarna på vissa andra områden — livsföringen, bostadsbyggandet, reklamen, filmen etc. Och de ha skyndat att i Morgonbris söka ge uttryck för det nya som de åtminstone till en början fattat mera intuitivt men nu sträva att allt mer fixera och förena med sin rörelses uppgifter.

— Om man kunde prata och skriva sig till ett nytt samhälle, då skulle världen ändra sig alldeles fenomenalt tre, fyra gånger om året, nu sker det blott en gång vart eller vartannat århundrade, därför att det krävs skapande arbete för en sak. Överflytta något av intresset för kampsånger och deklamationer till badkar och sportplatser, skriver en dansk vän till Morgonbris.

Och Sveriges socialdemokratiska kvinnor svara med Morgonbris att här är det avgörande inriktningen på den socialistiska vardagen hos var enskild som är med i arbetet.

UPPTÄCKTSFÄRDER FÖR HUSMÖDRARNA INOM PRODUKTIONEN. PRESSENS ANNONSSIDOR MÅSTE LÄGGAS OM TILL VEDERHÄFTIG KUNDTJÄNST

Nästa års program för Morgonbris, vilket är under utarbetande, ställer målmedvetet in tidningen på arbetet för vardagsynpunkten på socialismen. Härunder skall bl. a. redas upp begreppen om vad hemmet och familjen egentligen är, belysas hemmets ställning till samhället och klarläggas de små hemmens behov så att såväl husmödrarna själva som producenterna förstå dem. Morgonbris sällar sig till dem som i fostran av konsumtionen ser en av vägarna till förverkligandet av ett nytt människoideal.

Ledd av denna uppfattning ämnar Morgonbris fr. o. m. nyåret söka göra en allvarlig insats för en omläggning av pressens annonstjänst. Det måste betecknas som en skamfläck för tidningsvärlden att samverkan mellan pressen och produktionen och handeln fortfarande sker efter så ovärdiga linjer: ett roffarkrig om annonser, som skapar olust hos bägge parter och dessutom en yrkesgrupp, vilken som knappast någon annan blir hunsad och föraktad. Samtidigt försättes en ypperlig möjlighet till kontakt mellan producenter och konsumenter. Morgonbris ämnar ta landets husmödrar i deras egenskap av konsumtionens ledare till hjälp.

MORGONBRIS FÖRANSTALTAR INVENTERING AV SMÅHEMMENS BEHOV OCH INBJUDER TUSENTALS HUSMÖDRAR ATT SKRIVA ÖNSKELISTOR. JULUTSTÄLLNING I MORGONBRIS LOKALER

Liksom kvinnoförbundet och Morgonbris hittills — och alltjämt kommer att göra — systematiskt bearbetat bostadsfrågan, ämnar förbundet och tidningen ivrigt följa husmödrarnas nya upptäcktsfärder inom produktionsområdena. Som det för närvarande är ordnat, ha fabrikanterna mycket ringa begrepp om, vad småhemmen runt landet ha användning för och verkligen kunna köpa. De sända ut sina provisionsivriga agenter, som ha föga ansvar för vad de föra i marknaden, endast de få sälja. Morgonbris har liksom arbetarpressen i sin helhet vid sin annonsanskaffning fått rika erfarenheter av hur fabrikanterna till följd av okunighet om den breda publikens behov underskatta denna. De socialdemokratiska husmödrarna skola försöka få fabrikanterna att respektera denna väldiga grupp av konsumenter, lära dem att verkligen erbjuda fabrikernas bästa till överkomliga priser. Hur detta skall tillgå hoppas tidningens ledning att Morgonbris annonssidor under nästa år tydligt skola ge vid handen.

Som ett första led i denna Morgonbris strävan att sammanföra fabrikanterna och husmödrarna från de små hemmen till en för bägge parter gagnelig samverkan är tidningen nu i färd med att organisera en inventering av behoven i sagda hem. Husmödrarna inbjudas att genom tidningen säga fabrikanterna vad de anse vara bra eller dåligt av redan förefintliga varor, de skola säga fabrikanterna att det och det behöva vi, men inte det och det. Samtidigt anordnar Morgonbris i samråd med Sv. slöjdföreningen och några av våra främsta socialt inställda arkitekter en varutställning i sina moderna lokaler Västmannagatan 2, allt under parollen **FABRIKERNAS BÄSTA TILL HEMMENS BEHOV.**

ENASTÅENDE STUDIERESOR UNDER NÄSTA ÅR

Som framgår av artikel på annat ställe i detta nummer planerar Morgonbris flera omfattande resor för sina läsare. Vi går mot en period, där den ytliga internationalismen och den nationella snävheten båda komma att förefalla lika reaktionära. Socialismen må erkänna detta först av alla. Här gäller det vardagen över hela jordklotet. Socialismen är universell och kan icke begränsas till ett litet område, den vänder sig kort sagt till **människorna.**

Morgonbris redaktörer: Anna Sterky 1904—1908, Anna Lindhagen 1911—1915, Ruth Gustafsson 1909—1910, juni 1919—juni 1921, Julia Ström-Olsson 1916—juni 1921, Signe Wessman juli 1919—maj 1931, Kaj Andersson maj 1931—.

MORGONBRIS FÖRR OCH NU

AV FÖRBUNDSORDFÖRANDEN
SIGNE WESSMAN

"Vet ni, vad vi snart måste skaffa oss? Jo, en tidning." Enligt samtida vittnesbörd var det Anna Sterky, som vid in-igningen av Kvinnornas fackförbunds fana för över 30 år sedan framkastade denna tanke. Och ett år därefter i november 1904 kom första numret av Morgonbris ut. Då vi nu ögna igenom detta nummer sida efter sida frapperas vi av att ej se någon programförklaring från redaktionen, inga braskande löften om vad Morgonbris ville ge sina läsare. Artiklarna fingo tala och ge belägg för tidningens kurs.

Hur ivrigt manar icke också här Anna Sterky kvinnorna att lära sig förstå vad som kan vinnas genom de fackliga organisationernas kamp mot svältlöner. Enträget vädjar hon till kvinnorna att omfatta frigörelsens idéer, att tro och lita på sig själva, samverka och förstå varandra.

Ellen Key ger i artikeln "Samhällsbyggare" kvinnorna en hel vishetslära ifråga om möjligheterna att vara modiga och känna ansvar inför samtidens rörelser. "I vår tid, utbrister hon, har ingen kvinna rätt att modlös fråga vad

insatsen av hennes krafter i samhälls-omdanningen kan tjäna till." Även Ann Margret Holmgren ställer till kvinnornas maningen att verka även utanför hemmet. "Världen vore inte så ond som den ofta visar sig vara, om kvinnorna vore mer verksamma utanför hemmet. — — — Det offentliga livet lider under bristen på det klappande moders-hjärtat, det vakande modersögat." Hennes tro var "att när kvinnorna komma in i det offentliga livet över allt i världen, då måste vi bli kvitt kriget." De manliga medarbetarna i Morgonbris första nummer rikta direkta appeller till kvinnorna att kämpa för likställighet med männen i arbetet, i samhället.

"Kvinnor gören er redo för framtidens medborgarplikt."

— — —

"Kvinnor slutan er samman att grunda en framtidens makt" utropar Ossiannilsson i sin dikt "Till kvinnorna och signaturen Hj. G—n sporrar kvinnorna med erinran: "Kvinnans likställighet med mannen måste vara den bärande tanken i kvinnornas frigörelsekamp."

Artiklarna i övrigt komplettera upplysningarna om Morgonbris program: agitation för socialismens idéer och kvinnornas organisering för bättre löner och arbetsvillkor, kamp för likställighet med männen ifråga om arbete och medborgerliga rättigheter, mödrarnas rätt-

rådiga fostran av den nya generationerna, aktioner för fredens befastande. Men därjämte återfinnas stimulerande artiklar som gälla individens utveckling i olika kulturella avseenden.

Det programmet har hållit genom de trettio åren. Förändringarna ha endast bestått i förskjutningar och utvidgningar. Medarbetarstabens har icke heller varit ensidigt utvald. Bland andra märkas Ellen Key, Maria Sandel, Ann Margret Holmgren, Frigga Carlberg, Anna Bugge-Wicksell, Kata Dalström, Elin Wägner, Kerstin Hesselgren, Frida Steenhoff, Alma Sundqvist, Marika Stjernstedt, Anna Lehna Elgström, Marie Louise Gagner, Hjalmar Branting, Erik Undén, Carl Lindhagen, C. N. Carleson, P. A. Hansson, Rickard Sandler, Fredrik Ström, Ernst Wigforss, Sigfrid Hansson, Zeth Höglund, Odal Ottelin.

De senare årens utvidgade medarbetarstab är ju ännu i så friskt minne att dess alla namn ej här behöver repeteras. Trettio år, är det en lång tid för en tidning? Ju längre man kommer bort från starten, ju mindre bli händelserna och de första svårigheterna kring denna. Även för dem som då varit med krympa händelserna ihop. En tidnings liv är som människans. Såvida det är en levande tidning, en tidning som vill något, inte blott att bli "stor" och inkomstbringande, får den lida av tidens lyten. Under

MORGONBRIS JU BILEUM FIRAS MED 400 FESTER

STÅTLIG PROLOG SKRIVEN AV
NORRLÄNSK ARBETARHUSTRU

Vi kvinnor må rätt förstå
det fria ordets värde
och älska och hålla högt
vår tidning, vår MORGONBRIS.
Den lärde oss varann förstå,
att starka, modiga gå
att ömma för dem som lida,
den hårda provningens väg.
Den lärt oss bygga och bo,
den sökt oss fostra och leda,
den givit oss bildande konst,
den lärt oss att kunskap är makt.
Den vidgat vårt sinne och blick
den lärt oss om främmande länder,
för kvinnosjälar ett band
i vår international.
Men framför allt den lärt oss
att ingenting är förgäves,
hur svårt och provsamt det syns,
som någon av kärlek gjort.
Vår tacksamma tanke går
till de tappra och kloka kvinnor,
som i osjälviskt nit den lett,
från en blygsam början till nu.
De givit den dagarnas id
och ofta nätternas vila.
De offrat för den sin kraft,
de givit sin tanke, sin själ.
De höjt den år från år
till en rangplats i första ledet.
Vi höja den högt på sköldarna,
den bästa tidning är VÅR!

Vidstående vackra strof är hämtad ur den prolog, som kommer att läsas vid de inemot 400 fester, som anordnas av kvinnoklubbarna i samverkan med partitidningarna över hela landet till firandet av Morgonbris jubileum. Prologen är skriven av medlemmen i Bollnäs socialdemokratiska kvinnoklubb fru V i v a n H e d b e r g, som redan framträtt med några dikter i Morgonbris. För att inte förta premiäreffekten publiceras inte prologen här i sin helhet, utan detta först i nästa nummer. I stället tillåta vi oss att citera ett par rader ur det brev till redaktionen skaldinnan bifogade manuskriptet, då dessa rader i all sin knapphet ge en talande interiör från den kvinnovärld, som äger och läser Morgonbris. I brevet heter det: "Jag får erkänna att det är med tvekan jag sänder mitt försök till prolog, ty den är på långt när ej så bra som jag velat få den. Men det är ej lätt för en jäktad husmor höja sig till någon tankens flykt med sinnet fyllt av vardagens alla plikter. Höstmånaderna äro också synnerligen arbetsamma, ty utom att skolorna börja med vad det för med sig av ökat arbete, har man ju all syltning, saftning och konservering som ta ens tid. Jag har endast haft några kvällar till mitt förfogande. Jag ber er därför om överseende, och skulle försöket ej befinnas tryckvärt kan det ej hjälpas. Det har i alla händelser för mig varit

ett så kärt och intressant studium att fördjupa mig i Morgonbris utveckling under de gångna åren. Synd bara att jag ej bättre kunnat utforma vad jag känt och tänkt.

Jag har måhända gått utom saken för mycket, men jag har ju velat få med så mycket som möjligt av de omständigheter som föranledde tidningens uppkomst och vidare utveckling. Även har jag kanske låtit fredssaken få för stor plats men därav hjärtat är fullt, därav talar munnen. Jag har ej nämnt några namn, jag har tyckt det vore bäst så, alla ha strålat som stjärnor för mig, när jag sett deras arbete för Morgonbris."

Red. har svarat med försäkran att kvinnoförbundet är stolt över att få förmedla en sådan ståtlig hyllning till Morgonbris.

På Morgonbristesterna skall vidare förekomma ett föredrag om konsten att läsa en tidning och den socialdemokratiska pressens betydelse för arbetarrörelsen. En partijournalist berättar om hur en tidning kommer till och en av förbundsordföranden Signe Vessman skriven sketch återger några livfulla interiörer från Morgonbris redaktion och expedition, varvid samtidigt lämnas en återblick över de trettio åren och en blyxtbelysning av Morgonbris nuvarande, betydelsefulla uppgifter.

dessa tre decennier har världen undergått en förvandling som väl aldrig tillförne. De nedgörande och uppbyggande krafternas hetsiga kamp mot varandra laddar atmosfären och vid sammanstötningarna bli många värden förstörda. Morgonbris har icke kunnat undgå detta tidens tryck. Dess möjligheter att fortsätta ha stått på spel, vilja till att växa och förkovras har mött hinder. Men viktigare än att se tillbaka på alla svårigheter är att utnyttja vunna erfarenheter för det kommande. Ty vi leva i en vardandets tid, som mer ä någon annan tid griper in i människors livsföring. Det är annorlunda i dag än då Morgonbris startade för trettio år sedan. Då finga kvinnorna arbeta på sidan om händelserna. I dag stå vi alla kvinnor jämsides med männen som aktiva deltagare. Tidningen Morgonbris har i dag en ännu större mission att fylla, än större uppgifter sig förelagda. Det gäller att få in något positivt i alla förhållanden, att icke vänta på eller slå sig till ro med de resultat lagstiftningen ger. Det gäller att omsätta och bringa förståelse för allt detta och få alla att i det praktiska livet omsätta det nya på bästa

sätt. Det gäller för Morgonbris att framförallt få arbetarkvinnorna att upptäcka att nyckeln till ett dem värdigt livsinnehåll ligger i deras förmåga att ställa in varje detalj i deras tillvaro i riktning mot de socialistiska idealen, som de gjort till sina. Det är icke den målade ängelns rosenskimmer, som ger glans åt vårt liv, utan vår egen insats i utvecklingen på livets olika områden. Alla måste vi hjälpa rätten, godheten, de praktiska nyttigheterna, skönheten och den andliga odlingen att finnas till. Morgonbris, det socialdemokratiska kvinnoförbundets tidning, har allt mer utvecklats till ett organ för de dagsaktuella socialdemokratiska uppgifterna. Nu gäller det framförallt att planera och nyskapa i det stora gemensamma samhällshemmet, alldeles som i våra egna hem. Vi måste även sträcka oss utanför gränserna. Vi måste med Morgonbris nå kamraterna vida effektivare än förr, komma i direkt kontakt med dem. Morgonbris syftar till att berika livet, att öppna sinnen för den andliga odlingens skatter och göra ögat känsligt för det sköna värld överallt där det möter oss i livets skif-

ten. Det är icke endast inom konsten och naturen vi möta den, utan i vardagens arbete och i uppgifterna för framåtskridandet.

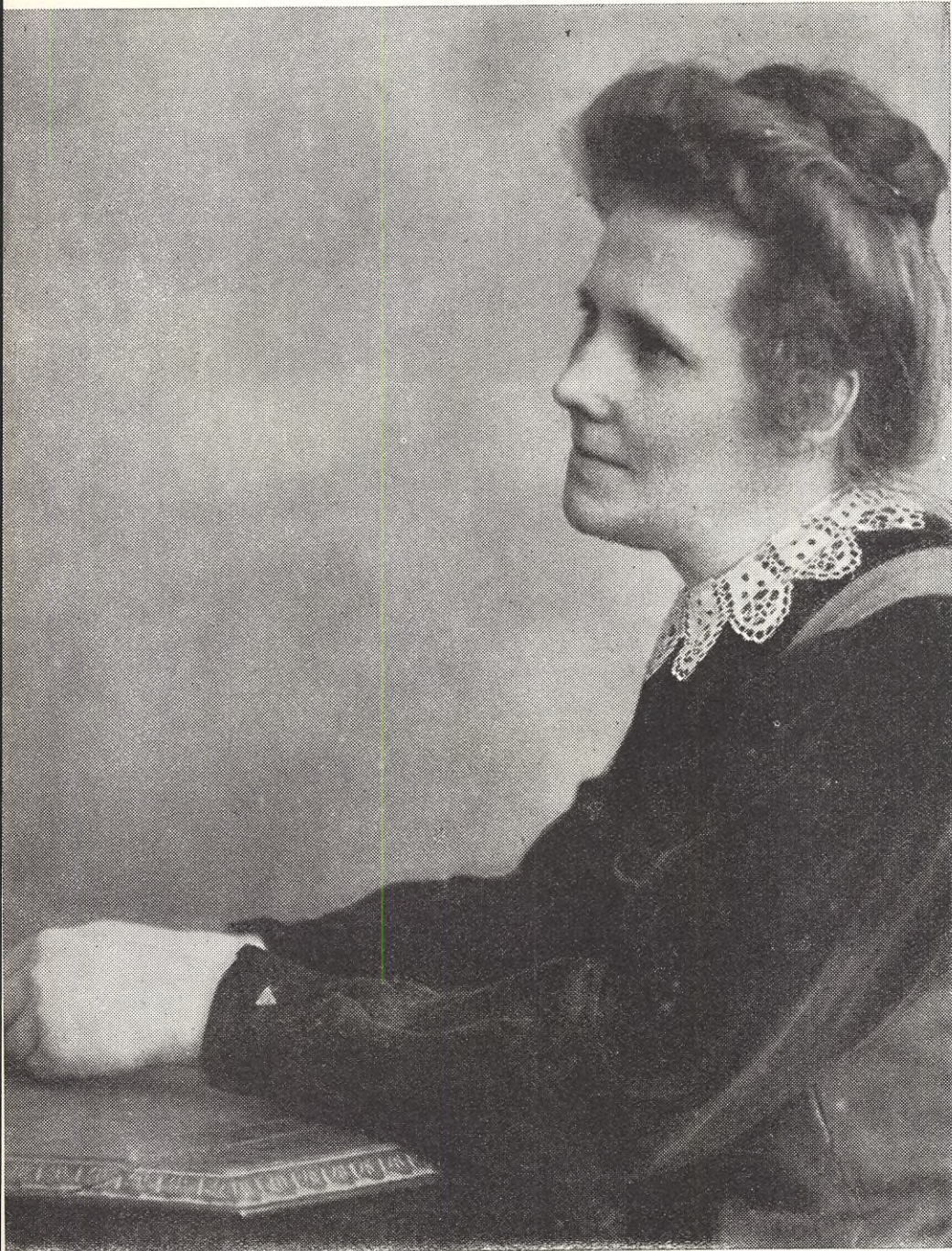
Vem vill inte vara med i den gärning som ger mera helgjutna och varaktiga begrepp om de förhållanden, som gestalta livet.

Ju större spridning Morgonbris får, desto bättre kan den och vi fylla våra organisatoriska, politiska, sociala och övriga mänskliga uppgifter.

Signe VESSMAN.

BRUDKLÄNNINGEN

AV MARIA SANDEL

DEN SOM GAV MORGONBRIS DESS NAMN var författarinnan Maria Sandel. Självt en gång arbeterska kände hon vad som rörde sig i sinnena hos arbetarkvinnorna, hon visste att deras längtan och dröm dem mer eller mindre medvetet sökte fria horisonter och vida vägar bortanför vardagens värld inom fabriksmurar och hyreskvarter. Morgonbris doftar av romantiken från åren omkring sekelskiftet och de yngre generationerna, som helst nyktert nämna saker och ting för vad de äro, le gärna ironiskt åt den enligt deras mening malplacerade rubriken, men ingenting är så farligt för en tidning som att ändra namn. För Morgonbris skulle det vara att svika sig själv, ty i detta namn med dess färg av pionjärernas oförvillade framtidsstro ligger hela dess program. Förresten förefaller det som om vi närma oss en tid, med vilken en fana som Morgonbris åter skall stämma samman. Mödrarna, som läsa Morgonbris, berätta allmänt att de få tidningen sist i sin hand, därför att de yngre familjemedlemmarna, särskilt söner, äro så ivriga på den. Ligga de ute i exercisen, på folkhögskolor och i arbetsläger, så skriva de och be mödrarna att sända Morgonbris till dem. Och vi tvivla inte på att just dessa samma unga skola varmt uppskatta Maria Sandels här återgivna skiss Brudklänningen, vilken skrevs för Morgonbris första nummer för trettio år sedan. Den lilla förtjusande berättelsen är förresten ett exempel på vilken effekt en tidning kan ha. Berättelsen uppkallade en på den tiden känd politiker av helt annan kulör att skriva ett brev till författarinnan, varl han som tack för vad hon givit lovade henne att om hon påträffade en annan arbetarflicka som Ester Lind, vilken inte kunde få sin drömda brudklänning så skulle det vara honom en glädje att kunna få agera god, osynlig fe. Sju år senare fann Maria Sandel ett tillfälle, då hon önskade göra bruk av löftet. Och det dröjde inte många dagar efter som en vacker, vit klänning lyckliggjorde den unga dottern i ett arbetarhem, där arbetslöshet sedan en tid tillbaka framkallat bekymmer och oro.

Ofta, då Ester Lind mötte sin täcka bild i spegeln eller i någon hushållssak, som skinande blank utgick från hennes flitiga händer, brukade hon småle helt stilla och viska för sig själv: "Lyckliga, lyckliga Ester!"

Det hade hon även orsak att göra, ty Ester Lind, den enkla fabriksarbeterskan, var en drottning, stor i makt, och hennes herradöme var en mans hjärta och själ, en mans, vars väsen var godhet. Ja, och vad än rikare var. Fastän hon visste sin drottningamakt utövade hon den blott så, att den härdade verkstadsjättens ögon ofta tårades vid tanken, hur, trots sin djupa ömhet och trägna flit, han blott förmådde giva sin kära en karmstol vid härden i en hyreskasern till tron. Men det härligaste av allt var dock, att Ester Lind älskade och skulle stå brud om fjorton dagar.

Nu var det så, att den fattiga arbeterskan var en drömflicka. Därför hade

hon alldeles förbisett den praktiska nyttan av en svart brudklädning och satt all sin håg och längtan efter en vit sådan. Det vore då det onyttigaste i världen, tyckte hennes mor, att kasta ut penningar för en sak, som troligen icke komme att begagnas mer än denna enda gång, ty, som hon påvisade, en arbetarhustrus liv är fyllt av omsorg och möda, men dess festtillfällen äro mycket få. Och Ester, arbetaredottern, förstod och erkände sanningen av moderns ord, men Ester, drömflickan, ville platt icke lyssna till slikt tal, ty att träda fram i vitt och myrten till sin älskades sida, se, det var hennes vackra dröm.

När grannarna i det väldiga huskomplex, där Ester hade sitt hem, läto nyheten om bröllopet cirkulera, tillade man alltid ett: "äntligen". Och sannerligen, det ordet ägde fog, ty i tre runda år hade den stora tilldragelsen flera gånger hägrat och, som hägringar pläga, upplösts i intet. Det var minsann icke lätt att få samman till en kvartalshyra och oändligt svårt att av sin knappa avlöning lägga av något till bohag, men äntligen hade man lyckats att få ett rum och kök enkelt inredda. Därför kunde det allt hända ibland, att en viss bredaxlad arbetare helt plötsligt fann de sotiga verkstadväggarna försvunna, såg ett litet paradiset med vita gardiner, hyllspetsar och nätta möbler och en drömflicka som var hans vid en skymningsbrasa. Hur den blanka filen då blev förunderligt röd, genom att spegla ett par kinders flammmande rodnad, och hur maskinerna blänkte med tioudubbel glans i ljuset av två hänförda ögons glädje, det kan knappast med ord förmälas. För att nu icke tala om kamraternas glam över lilla Esters tankspriddhet och outröttliga flit med virknål och linnesöm!

Som sagt — allt var redo och bröllopsdagen utsatt, men ack — brudklädningen! Den fanns ej ens tillstädes i de få kronor, som räckt till att köpa det vita ylleyget. I ett hörn av Esters byrålåda fanns en liten snäckprydd ask. Sedan lång tid tillbaka hade hon i den nedlagt en blank femtioöring varje lördagskväll, och tvenne gånger hade den lilla skattgömmaren varit bräddfull av silver. En gång hade den tömts av darrande flickhänder för att användas till spetsprydd svepning och kranas åt en kär broder, och sedan den för andra gången mist sitt innehåll, kunde man gott spåra silvermynts förmåga att göra ett par sjukliga skolpojkskinder äppelröda, och en skröplig gammal mor nöjd med sin värld och högst belåten med sig själv i varm, ny kappa. Sedan dess hade asken visat bar botten, ty Ester Lind var det lilla hemmets stödjepelare, och hennes veckopenning — nio kronor — dess ganska osäkra grundval.

Tiden led, och då intet annat stod den unga flickan till buds måste hon rusta upp sin gamla sorgklädning, men den dagen, då hon tog ned den från vindskontoret och synade dess många brister — den dagen måste Ester stanna i andra våningens trappa och torka bort tårarne, som envisades att sippra fram. Detta skedde under middagsrasten, och fru Lundberg, som just öppnade dörren för sin man och till avsked gav honom en försvarlig dunk i ryggen, råkade märka lilla Esters röda ögon och frågade, hur det var fatt. Men hon fick intet svar, utan såg blott ett par smala flickskuldor, skakande av snyftningar, försvinna i trappan.

Det var en godhjärtad kvinna, som några timmar senare kände orsaken till sin unga grannes sorg, något som det icke behövs stor möda att förmå den sistnämndas mor att omtala. Meddelsam var hon även, ty samma vackra eftermiddag satt en annan af husets fruvar i det Lundbergska köket, som sken av blankskurad koppar och doftade av ångande Java, lyssnande till historien om den efterlängtade vita bruddräkten. Naturligtvis fann man Esters sorg oförnuftig, men man tyckte dock att det var stor synd om henne, ty Ester Lind var icke bara en drömflicka utan en god och älsklig kvinna alltid redo att bistå där hjälp behövdes. Och därav kom sig nog, att även den knarrigaste gamling, den gnälligaste gammelmor i den stora arbetarkasernen, icke kunde undgå att vekna, plira eller nicka helt vänligt, när de mötte blicken ur de ömma flickögonen.

Ja, hon var avhållen, den lilla arbeterskan, men heit nära herne fanns en prinsessa, som regerade oinskränkt och var avgudad. Och hon var ett solsken och en tvärsäker skålmunge, åt vars dansande knubbiga ben strumpeband voro en förfelad uppfinning. Det kunde hända duktiga stråvsamma dagsverkare, att, vid åsynen av de ringlande spånen, alldeles glömma arbetet vid såg och hyvel, för att minnas och tänka på hennes guldgula rättsvansar, som oftast hängde upplösta över ett par tindrande blå stjärnögon. Ja, sådan makt ägde hon, att hågkomsten av hennes lustiga infall till och med betänkligt kunde störa den allvarliga uppmärksamhet det anstår att visa en fackföreringsdebatt.

Det solskenet och den enväldiga prinsessan var fru Lundbergs femåriga Frida, som nu satt uppflugnen på köksbordet, sysselsatt med att låta maskorna glida upp på sin ena strumpa och lyssna med båda sina öron. När så hennes mor slutligen yttrade: "Visst är det ledsamt för den stackars flickan, men det finns verk-

ligen ingen utväg —", hände det att en liten tvärsäker röst från köksbordet inföll: "Ester ska få en grann klädning av mej, för jag har pengar, jag, mamma." Och innan de båda fruarna hunno fatta sig från sin häpnad, var hon nere från bordet, störtade in i ett angränsande rum och kom tillbaka, bärande sin sparbössa i triumf. Den pjäsen var gjord av hennes far, som, med noggrann kännedom om sin lilla dotters bruk och egenskaper, gjort springan så smal som möjligt. Men missräknat sig hade han dock, ty tack vare Fridas ihärdighet med knivar, hammare och andra tillhyggen var springan bliven ett gapande hål, varigenom slantarna nu regnade ned vid hennes beslutsamma skakningar. Och ju mer högen av kopparmynt växte, allt mer vidgades de blå ögonen, och när sista slanten slamrande rullade över bordet, utbrast fröken Solsken med djup beundran: "Oj, oj, oj, det var allt mycket pengar, det! Det blir allt en grann klädning!" — Men när allt räknades samman, var det bara åttioåtta öre. — — — Dagen efter var det ett ideligt ringande på dörrarna till de många arbetarehemmen i huset — till och med den fruktade värden undslapp icke —, och när man öppnade, klev ett nigande solsken in, tog ett tag i sin nedhasade strumpa och räckte fram en lista, som hade till överskrift: "Ester Linds brudklädning." Omedelbart därunder stod första posten: "Fridas sparbössa — åttioåtta öre." Må tro, att det blev ett letande i börsarne och ett spring hos grannas, för att låna skrivmaterial, och när kvällen kom, och listan än en gång gjorde sin rond, för att männen skulle få tillfälle att teckna bidrag, blev det än värre. Ty gamla minnen, om ömhet och livets härlighet för unga älskandes ögon, döko upp hos "gubbarna", och det var rent förunderligt, hur mysande "gummorna" läto de lustiga, ganska vågade anspelningarna, passera. Och än märkligare var, att medan lustiga och litet mustiga ord löpte från männens läppar, voro deras ögon mycket blida, och stora vita mynt hävades fram ur bruna läderpungar.

Till och med Fridas otaliga barbenta beundrare ville vara med och giva, och sedan hon själv hemsökt sina fullvuxna gynnare följande lördagsafton, visade listan den vackra summan av femtioåtta kr. sjutton öre.

Nu gå vi förbi en vecka, under vilken den ovetande Ester Lind trodde husets folk vara nära vansinnets gräns, ty komma när hon ville, alltid fann hon grannar i ivrigt samspråk, som genast upphörde vid hennes annalkande. Och där var ett spejande, ett mysande och menande av gammal och ung, ja, även småfolket i port och rännsten tycktes kisa hemlig-

hetsfullt på henne. Men icke en aning ens hade hon om orsaken.

Bröllopsdagen kom med strålande höstsol. Mitt i den breda gyllene ljusvågen, som föll in genom rummets enda fönster, satt Ester och sydde vita spetsar kring halsen på sin gamla svarta klänning, som skulle begagnas vid aftonens fest. Efter en stunds arbete reste hon sig och gick att köpa en enkel prydnadssak. Hunnen till fru Lundbergs dörr fann hon den vidöppen, såg rum och kök proppfulla av folk och märkte något vitt, luftigt föremål, som hölls högt upp av den storvuxna fru Lundberg själv. Mera såg hon ej, ty ett mångstämmigt rop tonade, och dörren föll i lås med fart. Vid hemkomsten märkte hon intet av den förväntansfulla glädje, varmed hon betraktades från fönster och dörrspringor, hon gick, i ömma, ljusa tankar, uppför sina fyra trappor, öppnade dörren till sitt tarvliga rum, och — stannade häpen, nära att segna ned, men med hjärtat bultande av glädje. Ty på sängen låg den vackraste vita ylleklänning utbredd, och över den böljade en snövit slöja och, krönande allt detta, en krona av levande myrten och krans av vit myrtenblom. Och omkring i rummet dansade ett yrt solsken, med nedhasade strumpor, med gula råttsvansar i högan sky, och skrek om vart annat: "Jag ska bli tärna!" "Jag har också en grann klänning, jag!" Men när Ester Lind äntligen övertygats sig om, att all denna härlighet var hennes, så fångade hon in solskenet och pressade ömsom henne, ömsom den vita skruden, till sitt bröst och grät lyckliga, varma tårar. Nu är att förtälja hur den unga bruden smyckades av hjälpsamma händer, hur hon, vän och rodnande blyg, knappast vågade träda ut på den väldiga gården, som låg tindrande vacker i ljuset från kulörta lyktor, svängande sakta på spänd ståltråd, och i det lugna, klara sken, som spreds från alla lampor och ljus, varmed husets fönster ståtade.

Och ytterligare måste berättas, hur solskenet, med blå band i sitt gula silkes hår, kokett lyftande sitt obefintliga släp, bestämt vägrade att gå bakom bruden, som en tärna anstår, utan självmedvetet skred vid hennes sida, hållande i brudklänningens långa sidenband. Och allra sist är det bara några ord om, hur Ester, drömflickan, gick fram mellan husets fulltaligt samlade folk, hur allt vågat tal var fullkomligt bannlyst från människens läppar, hur kvinnornas ögon voro beämnat fuktiga, och hur den lilla fabriksarbeterskan, som tåligt burit provningar och lindrat andras sorger — hur den älskliga drömflickan fördes fram i höstkvällen, under enkla människors välönskningar, till livets härligaste lycka.

Maria SANDEL.

HAR UTVECKLINGEN STANNAT AV?

Morgonbris fyller trettio år och jag sitter och bläddrar i tidningens första årgångar. Jag har just kommit till 1914, då det faller under mina ögon ett uttalande, som fångar min uppmärksamhet — "Tidningen Morgonbris har under den gångna tiden säkerligen varit en god hjälp i det sociala väckelse- och upplysningsarbetet bland arbetarklassens kvinnor, men vi vilja dock inte undertrycka vår åsikt om, att den på sista tiden redigerats på ett kanske för mycket bildat och för de flesta arbetarkvinnor oförståeligt språk och därigenom mindre tjänat vår sak och sin uppgift. Ett arbetarkvinnornas språkrör bör framförallt föra deras talan och detta på ett sätt, som överensstämmer med den lägre grad av skolbildning, dessa i regel äro i besittning av."

— Är det inte som om detta nu tjugoföråriga uttalande skulle antagits i går? Var det inte precis samma klagolåt jag hörde häromdagen, och som lite då och då möter en, när man kommer ut i bygderna: — "Innehållet i Morgonbris ligger på ett för högt plan, vi arbetarkvinnor förstå det inte."

När skola då arbetarkvinnorna lära sig att förstå något? Stå de fortfarande på samma bildningsnivå som för tjugoföråriga sedan? Uttalandet från 1914 bör verkligen bli ett giv akt för oss.

Har hela den samlade arbetarrörelsens verksamhet, all dess upplysning i tal och skrift gått arbetarkvinnorna fullständigt förbi?

Naturligtvis inte, staben av vakna, intelligenta kvinnor inom vår rörelse växer glädjande nog dag för dag, men bara det faktum att det fortfarande finns en kategori, som anser sig ha monopol på att ingenting behöva begripa är fullständigt absurt. Och kräver beaktande.

I våra dagar kan ingen med fog klaga över möjligheterna att skaffa sig insikter, möjligheterna att lära sig förstå. Möjligheterna finns, det är bara tankelettjan som låter kvinnorna krypa bakom den alltför vanliga undanflykten: — vi äro bara olärda arbetarkvinnor, vi förstå inte. —

På det sättet kunna vi aldrig skaffa oss respekt.

Nej låt oss läsa och diskutera böcker, Morgonbris, andra värdefulla tidskrifter och dagspressen, gärna kritisera,

begära förklaring, men aldrig krypa bakom denna jämmerliga undanflykt: Vi förstå inte. — Ty med det uttalandet bevisa vi, att för oss har utvecklingen stått stilla, att vi äro obildbara just emedan vi tagit som vår självklara rättighet att inte anstränga våra hjärnor med tankearbete. Jag vet mer än väl att detta för många låter hårt och hänsynslöst, men jag tror det är nödvändigt att vi inte alltför mycket kela med våra svagheter, utan på allvar ta itu med de brister som finnas.

Och jag tror mig kunna utlova att vi skola få lön för mödan.

Bara genom att tillägna sig förmågan att läsa och förstå värdefull litteratur, vinna vi ett andligt tillskott, som ger vårt liv rikare innehåll. Jag kan inte motstå frestelsen att i det här sammanhanget citera Hans Larssons tänkvärda ord om vad vi skola läsa. Han säger först att man skall läsa det som är nyttigt, men så fortsätter han: — Du skall läsa det som du har uppbyggelse av, skulle jag också vilja säga. Ty uppbyggelse är nyttigare än nyttan. De flesta tänka vid uppbyggelse på det som är i kyrkan, och det må du för din del få göra. Men då skall du också låta andra kalla för uppbyggelse vad de känna så. Uppbyggelse är allt som gör dig klar i ögonen, som gör din själ spänstigare och friare, ditt hjärta varmare och hela din håg gladare. Jag höll på att säga: läs sådant som gör dig allvarlig, ty att bliva uppbyggd är att bliva allvarlig. Men det ordet är så mörkt, icke i sig själv eller för de vise, ty de förstå, att allt som klingar vackert är allvar. De se, att när ett öga ler riktigt glatt, så är det allvaret längre in i blicken som gör blickens glans. Ty en vanlig gottköpsglädje lyser som en glasbit glittrar mot solen, men den stora glädjen har ett dunkel bakom glittret, och ett djup långt nere under ytan så som diamanten har. Och den skräpiga glädjen skrattar endast som ett kärll skraller, men den fulla glädjen, om den klingar ljusst som silver eller den har klang som malmen, så är dess klang en allvarston. Därför, de vise som förstå det, de hålla glädjen i helgd och vårda den som allvar.

Allt som är riktigt glatt är också allvarligt, det kräver du icke bevis för. Därför skall jag icke säga: läs allt som gör dig allvarlig. Men jag säger dig ett allvarsord: allt det, som gör dig djupast glad, det skall du läsa. —

Ja, är det inte just detta som gör oss klara i ögonen, våra själar spänstigare och friare, våra hjärtan varmare och vår håg gladare, som vi så innerligen väl behöva? Och som vi aldrig kan tillägna oss om vi envist forskansa oss bakom undanflykter att vi ingenting begripa.

Hulda FLOOD.

JOURNALISTIKENS STORHET OCH FÖRNEDRING

Knappt mer än hundra år har Pressen existerat såsom en stormakt i samhället; och dess utveckling under detta sekel, alltsedan vid 1800-talets början en oansenlig planta plötsligt växte ut till ett väldigt träd, har alltjämt speglats i litteraturen. Författare ha med stort, fast ofta hätskt, intresse skildrat den människogrupp som avgör deras öde, tillkomsten av dessa tryckta ark, som ge deras verk liv eller död. En lång rad journalistromaner ha sett dagen i olika länder, från Balzacs "Förlorade Illusioner" till Sir Philip Gibbs' många skildringar av storstadspressens myllrande myrstack, och här i Sverige på de yttersta dagarna, Annie Åkerhielms "Bakom Spalterna".

Men de yttersta äro ännu icke vordne de främsta. Det mesta som skrivits i genren verkar slätstruket i jämförelse med Balzacs fruktansvärda skräckmålning av pressen som en dödande kräftsvulst på samhället, som ett förgiftat och skonlöst vapen i händerna på mänsklighetens utsugare. Kanske är detta för oss nu det märkligaste draget i boken: att pressen redan från sin uppkomst framställes som ett verktyg för de ekonomiska intressena, köpt av finanserna och styrd efter dess spelregler. — "I stället för att vara ett prästadöme, har pressen blivit ett medel för partierna; från att vara medel har den blivit affär, och som alla affärer saknar den både heder och tro." — B. förutspår också dess framtid: "Journalismen är i sin barndom, den skall växa. Om tio år skall allting vara underkastat publiciteten. Tanken skall upplysa allt! — 'Den skall befläcka allt', sade Blondet. 'På detta sätt skola så småningom alla tidningar bliva fega, hycklande, infama, lögnaktiga, mordlystna, de skola döda idéerna, systemen, människorna, och just därigenom blomstra själva. — Det onda skall kunna göras utan att någon är skyldig: — En tidning kan tillåta sig det rysligaste uppförande, ingen anser sig personligen smutsad därav. — 'För kollektiva brott är ingen ansvarig!'

— Men där antydast också andra möjligheter, fastän ganska osäkert och hopplöst: "Han blir journalist", sade Leon. "Ack, Lucien, om du ville bli det tillsammans med oss, som tänka ge ut en tidning, där varken sanning eller rättvisa skola skymfas, där vi skola utbreda för mänskligheten nyttiga läror." — 'Ni får inte en enda prenumerant.' — 'De få femhundra, som äro lika mycket

värda som femhundra tusen.' — 'Ni behöver stora kapital.' — 'Nej, men hängivenhet!' — All ung och modig idealism sträcker redan med Balzacs hjältar händerna efter den nya tidens underbara medel att sprida kännedom om händelser och tankar. Och under 1800-talets gång spåra vi överallt i litteraturen dess frammarsch, mera oförsagd och framgångsrik än hos Balzac: detta är ju också liberalismens glanstid och socialismens födelseår. Här i Sverige skapas sådana romaner som Strindbergs "Röda Rummet" och Ola Hanssons "Resan Hem", där vi se den nya radikala ungdomen gå till storms mot reaktion och hyckleri i pressen — i "Gråkappan" — den som vänder så fint efter vinden — och "Morgontidningen". Men hur starkt är inte den borgerliga pressen förankrad i samhället, hur trygg dess ställning med penningen bakom ryggen!

— Och ändå ter sig det gamla murvelodjuret från 70- och 80-talen tamt och beskedligt i jämförelse med våra dagars ettersprutande drake. Var och en av den stora allmänheten är hjälplöst underkastad dess välde, massuggestionen: de politiska slagorden, sensationsmakeriet, nyhetsjaktet, flabbigheten. Och journalisten är dess livegne slav, från redaktören till reportern, och låter undergivet hunsas all personlighet ur sig. Så skildrar Sigfrid Siwertz pressen och journalisten i sin utomordentliga roman "Jonas och Draken", och i samma ton gå de flesta variationer av temat. Jonas, den ansvarsmedvetne och idealistiske liberalen, offerar sig helt för tidens två makter: Draken och Guldskeppet, och söker i det längsta övertyga sig själv att han gjort rätt. Pressväldet är för honom en varietet av Teknikens och Fartens fetischkult: här heter avguden Aktualitet och Dagens Sensation. Han faller för frestelsen att bestiga denna "Maktens Djaggernaut", att med sin personlighet få välde över den allmänna opinionen: allt i idéernas tjänst, för frihet och människovärde. "Det är pressen, som är den största smittoföraren, men också pressen, som måste bli räddningen, den måste rycka var enskild ur massan — göra oss alla till aristokrater." Det hela är symboliskt för liberalismens kamp att föra tiden tillbaka till individualism och personlighetsdyrkan, en ojämn kamp, dömd att misslyckas, emedan den ej vill se realiteterna,

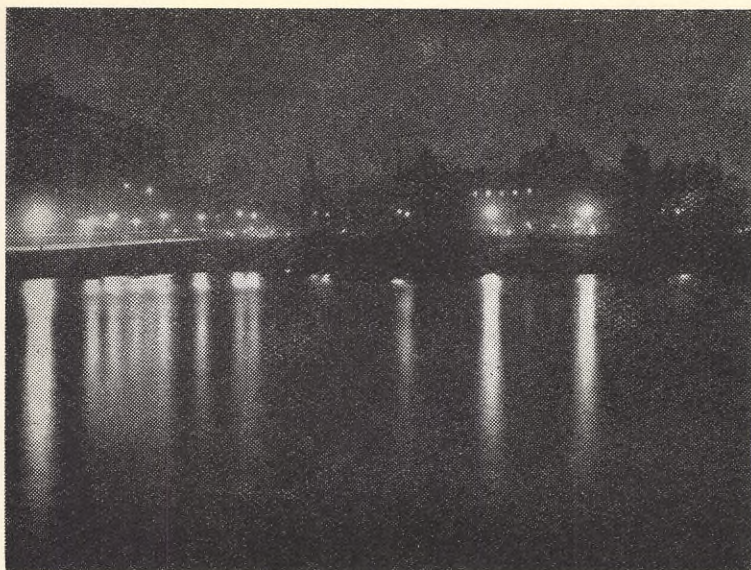
ej vill erkänna, att den verkliga makten ligger hos det tysta "Guldskeppet", som glider fram bakom Drakarnas oväsen. Liberalen kan som Jonas i kortsynthet slå sig till riddare för Kapitalet; när profitintresset tillräckligt utnyttjat idealismen, kastas den åt sidan som en gammal trasa: "En intransigent hållning är ej opportun just nu. — N. M. har snart fått så mycket idealism som det kan smälta." Hur mycket mer än han, som står där tom och bestulen på sin hänförelse, betyder inte den väldiga nya rotationspressen — en guld-kvarn, en enastående reklam! — Pressens häxdans kring aktualitetens och reklamens furier går igen hos alla författare, från de allvarliga, halvt självbiografiska angreppen på tidningsslaveriet här hemma till rappa journalist-karikatyror som Tora Bonniers eller Gibbs'. Den senare har skildrat amerikaniseringen av engelsk journalistik, genom Harmsworth: "Under hans ledning betraktade Daily Mail livet som en varietéföreställning, och många andra tidningar började imitera den i detta. Ingen 'bit' fick vara lång eller tråkig. Autingen den handlade om en tragedi eller komedi, om den högre politiken eller andra slags brott, togs den in, inte på grund av sin betydelse för landet eller världen i stort utan därför, att den var en "bra historia" för frukostbordet." Ur alla dessa skildringar talar en hjälplös skräck för pressens förflockande och förråande makt, som dränker allt allvar, all entusiasm, all vittseende framtidssträvan i sin malström av banalitet och sensation. Var och en av dem har att berätta om ung idealism, som knäckes och utsuges av vidundret. Vi måste ge dem rätt i deras skräck för pressen, vi som i den se ett av de mest fruktansvärda verktygen i kapitalismens hand. Men vi vilja inte med de andra böja oss i vanmakt: vi socialister, som tro på mänsklig gemenskap i stället för isolering, på allvarligt arbete för framtiden i stället för stundens geschäft, vi vilja med tillförsikt söka göra vår press till vad den skulle kunna vara: en ljusspridare och en morgonvind över trötta ansikten.

"För kollektiva brott är ingen ansvarig" — är den gamla tidens hemiska devis; vår lösen måste bli: "I gemensam strävan äro vi alla ansvariga." Lillemor PAULI

CARNUSOL

rengör och polerar möbler m. m.
utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.
Fabrikanter: **WINGÅRDS, MALMÖ**

SÅNG FÖR ATT LEVA BÄTTRE

Det är skönt att födas,
Att bli en annan än sig själv,
Att ge sig hän och vinnas helt
För glädjens breda väg,
Att se hur evigheten bryter sig
I nuet där vi lever,
Att se hur evigheten sluter sig
Omkring vår djävulsö, vår mardröms nu
Och ändå veta att vi är
Som människor är mest,
Och att vår tanke snubblar nu som förr
Över de vises sten,
Och att vår glädje ständigt är sig lik
Fast lyckan för oss vill.

I städernas ljus, i stjärnornas ljus
Går vi med eldar flammande omkring oss.
I fackeltåg av minnen eller framtidsdrömmar
Vandrar vi, mättade av det förflutna, hungrande
I hoppets svultna hägring om en tid
Då alla minnens sådd skall bli till skörd,
Då våra drömmars säd skall fylla jorden,
Då skeppen bränts på nästa lyckas strand
Och evigheten böjt sig inför livet
Som livet inför evigheten.

Och det blir skönt att minnas då,
Att bli en annan än sig själv,
Att se sig om och vinnas helt
För glädjens breda väg,
Att minnas glömda önskingar,
Förskönade,
Därför att ödet dödat dem i brons och marmor,
Förstorade,
Därför att verkligheten aldrig rågat deras mått,
Och minnas att vi trots vårt armod var
Som människor är mest,

Att livet bara var till hälften verkligt
När det var bäst
Och att vår glädje ändå räckte till
Att bana väg.

Och när vi hunnit så långt bort
Tar ödets marker slut
Och i vårt öga slocknar städerna och stjärnorna
Och av vår varelse blir intet kvar
Utom en väg som leder dit,
En väg som strävat,
Utom ett damm på vägen dit,
Ett damm som älskat,
Och vissheten att ingenting kan bli
Förmer än vi,
Och vissheten att allting nått sin frid
I vägens frid,
Och det blir skönt att glömmas då,
Att äntligen förvandlas till sig själv
Och gömmas som ett stelnat leende
I glädjens breda väg.

(Ur en i dagarna utkommen diktsamling av Gunnar Ekelöf).

FILMRECESENTE AVSLÖJAR

— Hr Sjöberg har sagt att jag inte får lämna ut några fri-
biljetter längre!

— Såå, och varför det?

— Det sa' inte hr Sjöberg!

Replikskiftet ägde rum utanför biljettluckan till en liten lands-
ortsbiograf för ett tiotal år sedan mellan fröken i luckan och
en mycket ung och blyg man, som djupt rodnande mottog med-
delandet om den skam som drabbat honom. Han hade tagit till
sin uppgift att försöka tränga in i filmens väsen för att genom
regelbundet återkommande anmälningar i stadens enda världsliga
blad skaffa sig själv en nyttig övning för framtida uppgifter
och om möjligt också ge läsekretsen en viss vägledning och
sporra dess intresse.

Och nu stod han där som en eländig tiggare och nekades till-
träde. Någon ersättning hade han aldrig begärt och aldrig fått
för att han flera kvällar i veckan hängde på bio och under nät-
ternas första timmar med oändlig möda pressade fram ett tiotal
rader åt gången för att ge sin mening om Chaplin, Douglas
eller Norma tillkänna. Tro inte att redaktörn skulle komma på
idén att offra ett rött öre på något så onyttigt som filmrecen-
sioner. Den unge mannen fick vara glad och belåten att man
tryckte hans alster. (Vilket han naturligtvis också var.)

Men nu var det alltså slut med härligheten. Den unge mannen
hade fällt ett ofördelaktigt yttrande om förra veckans sista film,
och nu tyckte inte heller biografägare Sjöberg att han hade an-
ledning uppmuntra skrivklådan: en recensent som inte uteslu-
tande berömde, borde köpa sina biljetter.

Han hade kanske rätt, biografägaren, denna gång. Men fallet
är ju icke desto mindre än i dag betecknande för mentaliteten
hos vissa av filmens män — och pressens. Fribiljettarna ha väl
kommit tillbaka i de fall där de någon gång indragits, och älsk-
värdheten från filmens sida gentemot pressen är för det mesta
påfallande — utom ifråga om annonserna i den socialdemokra-
tiska, då filmens, men framför allt biografens män icke förstå
sitt eget bästa — men det finns ännu film- och biograffolk som
ta illa upp om en recension är mindre välvillig eller helt negativ,
även när den i rättvisans intresse inte kan vara annorlunda. De
leva till den grad i det förflutna att de alltjämt tro sig tjäna

Red. Nils EDGREN (»Moje» på Social-Demokraten)

på menlösa anmälningar, när det i stället helt säkert förhåller
sig så, att publiken förlorar förtroendet för en tidning, som
uppenbarligen håller inne med halva sanningen, och därmed också
förlorar tilliten till filmen och biografen. Men låt oss erkänna,
att dessa herrar bli alltmer sällsynta, och att de, när de numera
förekomma, icke kunna räknas som representativa för facket.

En filmrecensent har emellertid många andra irritationsmoment
att övervinna, inte minst om han arbetar i en socialdemokratisk
tidning med små tekniska resurser. Med risk att verka för-
svarsadvokat för sig själv och yrket i stället för objektiv recen-
sent, som meningen från början var, måste nedskrivaren av
dessa rader ta tillfället i akt och avslöja några detaljer. Det
kan om inte annat ha det goda med sig att läsaren får en aning
om de orsaker, som ofta kunna ligga till grund för att det journa-
listiska arbetet inte alltid blir som man önskar. Eller som den
ärade läsaren själv tror att han skulle kunna utföra det.

Vi ha haft ett bra exempel på svårigheten i att skriva film-
kritik. Sv. D. utlyste för något år sedan en pristävlan om
recensioner över ett svenskt program. Bland massor av sökande
utsågos tio representanter för allmänheten att recensera, och när
det kom till kritan, voro endast tre av anmälningarna riktigt
lämpliga för publicering. Det var bildat folk som fick uppdraget,
åtminstone en av deltagarna var akademiker med ganska hög
examen, och vederbörande fingro tre timmar på sig att samla
sina intryck och skriva ned dem. Yrkesrecensenten har i regel
bara en timme. Nå det visade sig att ingen av dessa extra an-
mälningar kunde mäta sig med någon av yrkeskritikernas varken
i form eller saklighet. Första pristagarens recension hade visserli-
gen stilistisk schvung och elegans, men den var späckad av främ-
mande ord, som vanligt folk skulle behövt hela Nordisk Familje-
bok för att reda ut, och den var ingalunda uttömmande.

Det är tydligen inte så lätt som man tror att skriva i tidningar,
i synnerhet om man som yrkesmannen måste underkasta sig alla

Ett bildningstillfälle

Föredragsserie i radio
Billig bokserie

VÅR EGEN TIDS BÄSTA
**MODERNA
SVENSKA
BERÄTTARE**

12 böcker, 18 volymer à 2:65

Begär upplysningar i
bokhandeln

eller från

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

bestämmelser som finnas och tillämpas på en redaktion. Tag t. ex. det oftast knappa utrymme en filmrecensent får till sitt förfogande i förhållande till teater- och litteraturkritikern, fast det i många fall finns lika mycket att säga om en film som om en teaterpjäs eller en bok. Filmanmälaren skall inte blott i likhet med teater- och litteraturkritikern bedöma och analysera ämnet och dess utformning och liksom den förstnämnde kritisera skådespelarna. En modern film har också många andra detaljer, värda uppmärksamhet: musik, sång, uppsättning, regi — som betyder så mycket mer för en film än en teaterpjäs — fotografering, ljudupptagning, ljudåtergivning... Alltsammans på i allmänhet 25 à 50 fattiga rader.

Det retfullaste är inte att vilken gymnasist eller springpojke som helst tror sig om att kunna saken, utan att den kunnigaste och mest erfarne kritiker faktiskt måste gå bet på uppgiften. Den idealiska filmkritikern har ännu inte skrivits. Men av den ordinarie filmanmälaren fordrar man likväl att han skall ha något slags universalsmak, som faller alla på läppen — har ni tänkt på så olika film bedömes i diskussionen man och man emellan? — samtidigt som han skall hålla språket levande, kunna analysera, kritisera och berömma.

När han försökt allt detta på 25 rader i två omgångar, han ser ju och måste ju ofta se två program pr kväll, fått snubbor av nattredaktören för att han lämnat sina manuskript för sent, i hastigheten blivit dåligt korrekturläst eller dåligt korrigerad av sättnaren och slutligen ett par dagar senare i filmbolagets annons upptäcker att han trots sin genomgående kritiska syn på filmen uttalat sig högst berömmande, bara för att han råkat fälla ett fördelaktigt omdöme om skådespelerskan i huvudrollen, har recensenten inget annat att göra än tiga och lida och slutligen vara tillfreds med sin lott. Och det är han. Ty dels har han då redan glömt vedermodorna, dels har han ett brinnande intresse för uppgiften, dels är han så oförbättrligt optimistisk att han tror sig vara i bättre form och utrustad med större resurser till nästa premiär.

Men hur i herrans namn skall man då åvägabringa en förbättring? Ja, säg det. Alltid kan man ju föreslå att någon huggar tidningschefen i kragen, ruskar om honom grundligt, får honom

att förstå betydelsen av att filmedarbetaren erhåller tid och spaltutrymme till sitt förfogande och moraliskt ställes i paritet med kollegan som skriver om teater och litteratur.

Med andra ord: det måste göras klart för dem som makten hava vilket oerhört starkt grepp filmen äger över sinnena och att filmen behöver bättre rykt och ans än hittills. Nu är det visserligen och dessbättre inte fullt så illa ställt med filmkritiken som folk i allmänhet av gammal vana och genom överlägsna — och, tyvärr, skickliga! — kåsörer av typen Lindorm fått för sig, men att den har brister är ju lika uppenbart som att det går att bringa en del av dem ur världen.

Framför allt gäller det då att man får klart för sig filmens betydelse som opinionsbildare. Man behöver bara tänka på att den samlar en mångdubbelt större publik än varje annan konstart, för att förstå faran av att den får växa i vilken riktning som helst. För den socialdemokratiska pressen borde det vara dubbelt viktigt att ägna frågan ingående intresse, då den ju har stor social betydelse.

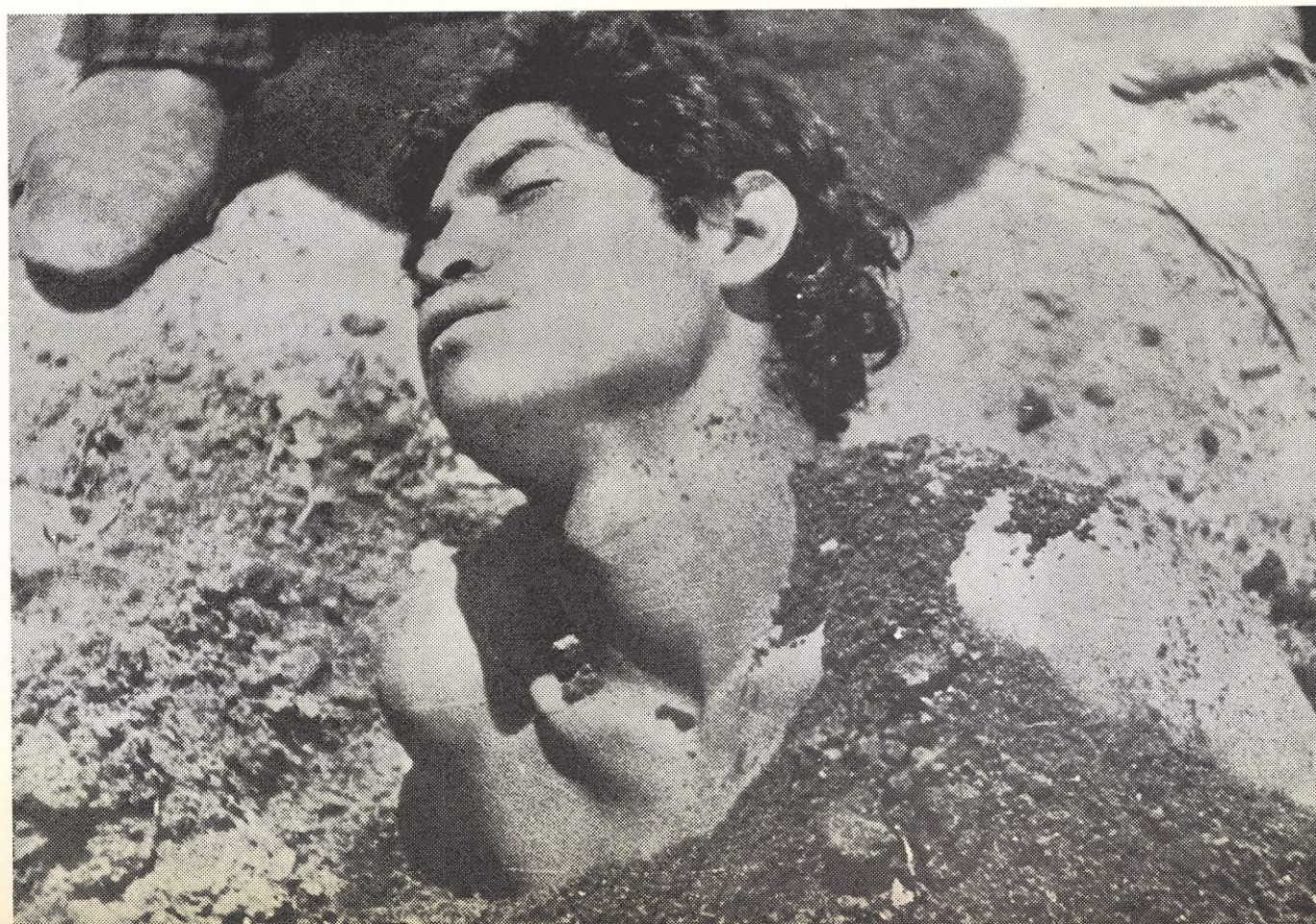
Men jag är rädd för att denna detalj är lika långt från sin lösning som så många andra för arbetarpressen vitala problem, som i själva verket inte äro problem annat än i ekonomiskt avseende och inte behövd vara det, om arbetarnas egna organisationer hade blicken öppen för, att det är genom en konkurrenskraftig press socialdemokratien skall vinna sin maktställning, och inriktade sig därefter.

Över sådana där saker ha emellertid medarbetarna på redaktionerna ingen bestämmanderätt. De få så gott sig göra låter framställa en tidning dag för dag, i reportagens form stödja partiets politik och politiker, läsa massor av insändare mot spårvägsbolaget, A. K. och kontrollstyrelsen, ta emot 4.711 besökande, som lidit orättvisor av fattigvården, principalen, gud och hela världen, stryka i hop 20 spalter telegramrapporter till en, o. s. v. i det oändliga.

Och recensenten träffar kanske då och då hr Sjöberg — han som för några år sedan nekade honom recensensbiljetter — dricker kaffe med honom, lägger bort titlarna och får löfte om nya fribiljetter nästa gång han kommer hem till den lilla landsortsbion.

Nils EDGREN

Bild ur filmen Storm över Mexiko, vilken är ett exempel på en omstridd filmprestation.

MED MORGONBRIS TILL STORA FAMILJEN I G E N E V E

ETT NORDISKT PILGRIMSTÅG

ENASTÅENDE FÄRD FÖR
MORGONBRISLÄSARE NÄSTA ÅR

Författarinnan Anna Lenah Elgström återgav nyligen i Social-Demokraten en intervju med en framstående amerikanska, som skildrade vissa kvinnoorganisationers aktion för att påverka Nationernas förbund dithän att detta framlägger ett förslag om ett fördrag mellan Europas stater, som skulle medföra att kvinnan finge samma ställning, först och främst ifråga om medborgarskap men även i alla andra rättsliga och sociala avseenden som männen i de minst såväl som de mest progressiva länderna. Men i Genève är det ju så många andra frågor, som pocka på politikernas uppmärksamhet och det finns ju ännu så få kvinnor med där, att det fordras att kvinnorna hemma i de olika länderna utöva press på sina länders regeringar för att få frågan om anslutning upptagen.

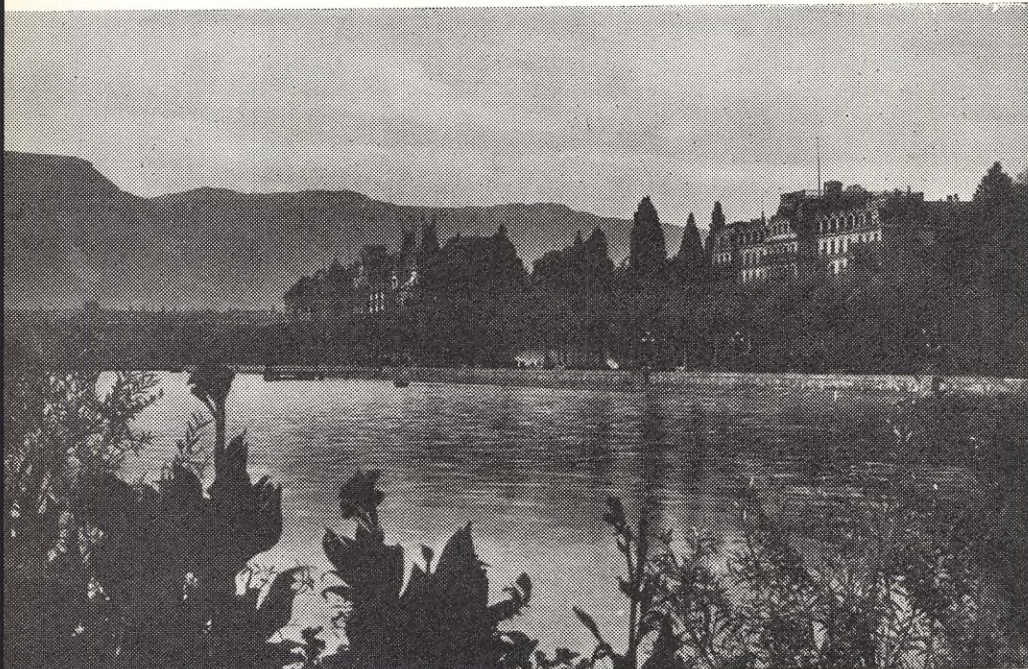

Nationernas Förbunds nya palats, som beräknas vara färdigt att invigas nästa år. I bakgrunden skymtar Mont Blancs snöhöljda topp. Väggen från huvudbyggnaden leder ned till arbetsbyrån av vilken återges en närbild här bredvid.

— Förstå ni europeiska kvinnor, frågade vår amerikanska, hur mycket som står på spel om diktaturstaternas synpunkt på kvinnan som enbart könsvalrelse och producent av soldatmaterial får obesträtt breda ut sig, hur hotade alla edra vackra segrar för kvinnans människovärde redan äro och hur viktigt det är att verka för att Nationernas förbund slår vakt om dem? Sveriges kvinnor och främst vi socialdemokratiska kvinnor ha anledning att skämmas över vår stora obekantskap med N. F. Vi veta visserligen att N. F. är placerat i Genève och där mer eller mindre framgångsrikt försöker få världens stater att gemensamt bygga upp

rich, närmare angivet under samma tak som den socialistiska arbetarinternationalens byrå men vid samtal med kvinnosekretariatets hittillsvarande chef framgår det att sekretariatets medlemmar ännu äro alltför isolerade och hårt slagna av de senare årens politiska händelser för att kunna upprätthålla en internationell samverkan. Men samma politiska tilldragelser ha starkt framhävt behovet av internationella förbindelser mellan oss och kamraterna i utlandet. På det svenska kvinnoförbundets sekretariat ha vi allt mer känt trycket av detta behov. Det har sagts att mellanfolkligt samarbete kräver liksom varje annan verk-

Nationernas Förbunds nuvarande residens vid Wilsonkajen.

freden. Vi ha vid flera tillfällen varit med om att skriva under Fred och Frihets opinionslistor, som samlade blivit hela vagnslaster ner till N. F:s sekretariat. Och därmed anse vi oss ha uppfyllt våra skyldigheter. Detta att vår socialdemokratiska regerings utrikesminister presiderade vid N. F:s nyligen avslutade möte borde ha fört de svenska socialdemokratiska kvinnorna närmare N. F. endast vi varit bättre rustade i kunskapsavseende. Vi veta redan för litet om våra egna möjligheter och vår egen ställning, vi vet än mindre om våra medsystrar i andra länder och hur vi effektivt skola kunna förena våra krafter med deras. Våra män stå genom sina politiska och fackliga internationaler i ständig korrespondens med varandra. De socialdemokratiska kvinnorna ha visserligen under de senaste sex åren haft sitt internationella sekretariat i Zü-

rich, närmare angivet under samma tak som den socialistiska arbetarinternationalens byrå men vid samtal med kvinnosekretariatets hittillsvarande chef framgår det att sekretariatets medlemmar ännu äro alltför isolerade och hårt slagna av de senare årens politiska händelser för att kunna upprätthålla en internationell samverkan. Men samma politiska tilldragelser ha starkt framhävt behovet av internationella förbindelser mellan oss och kamraterna i utlandet. På det svenska kvinnoförbundets sekretariat ha vi allt mer känt trycket av detta behov. Det har sagts att mellanfolkligt samarbete kräver liksom varje annan verk-

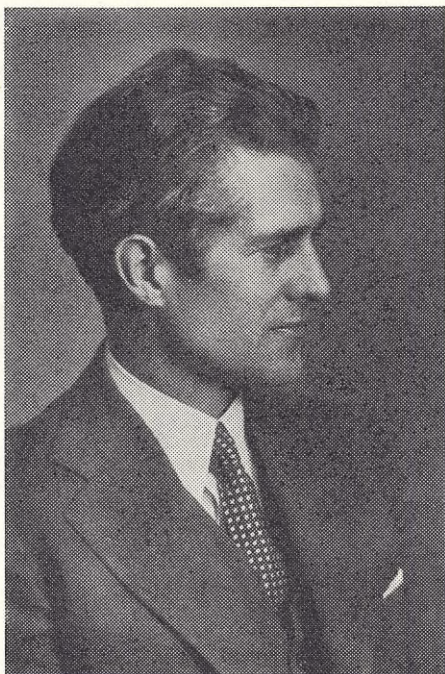

Elma Palme-Dutt, vars moder är svenska och fader indier.

Essy Lehman, systerdotter till Ellen Key.

Undertecknad kom för någon månad sedan till Genève, driven just av denna iver hos vårt svenska kvinnoförbund att finna vägar på vilka vår kvinnorörelse kunde nå ut till samarbete med arbetarkvinnorna i närmast det övriga Europa och jag har kommit åter med en enstämmig försäkran från män och kvinnor bl. a. sådana, som arbeta på N. F:s sekretariat och arbetsbyrå att just kvinnorna i denna stund besitta de största förutsättningarna att föra folkförbundstanken framåt. Chefen för N. F:s sociala byrå, minister Eric Einar Ekstrand, vilken som bekant på ett förtjänstfullt sätt handhade hjälpaktionen till Samara, påpekade att var det på

STURE THORSSON, chef för skandinaviska rapportavdelningen på arbetsbyrån.

något område, där folkens behov voro tämligen likartade och det därför nu närmast skulle vara möjligt att förena dem så var det på det sociala och hygieniska området, alltså t. ex. barnavårdens och hälsovårdens område, där kvinnorna främst äro engagerade och där N. F. redan utövar en betydelsefull verksamhet.

Jag kom till Genève med förfrågan från kvinnoförbundet och Morgonbris om möjligheten att anordna en större studieresa för arbetarkvinnor från de nordiska länderna hit ner. Tanken omfattades med stor entusiasm av alla jag talade med. Man önskade ingenting hellre än att komma i kontakt med människorna. Som det nu var hotades man av att drunkna i papper — utredningar, rapporter och tidningsurklipp. Och väl i Wien på vandring i de av borgarkriget slagna arbetarkvarteren blev det en fullständig chock för mig då jag så åskådligt kunde konstatera

det oerhörda avståndet mellan hemmen här och de soignerade tjänstemännen på N. F:s byråer. Dessa tjänstemäns lott föreföll allt annat än avundsvärd. De leva i en kylig, främmande atmosfär och under ovissa förhållanden, då deras verksamhet är ytterligt beroende av de politiska förhållandena i världen. Vi kunde ännu iaktta dynningarna efter tyskarnas hetsiga uppbrott från sekretariatet samtidigt det låg förväntan i luften inför ryssarnas ankomst. Det säger sig självt att N. F.-folkets hela arbete skulle befruktas och få ett annat levande innehåll om det kunde upprättas en livligare korrespondens mellan N. F:s personal och människorna i medlemsstaterna. Den Nordiska folkhögskolan i Genève har trots vissa ekonomiska och administrativa svårigheter visat sig vara ett för andra länder efterföljansvärt exempel. Vår här omtalade erfarenhet kommer oss att med iver understryka vad Bjarne Braatøy nyligen skrev i Frihet om nödvändigheten av att de socialister, som önska bli experter i tjänst hos det socialistiska samhället, som vi tänka icke skall vara så långt avlägset, måste lära sig den internationella organisationens maskineri. "Socialismens experter må känna sitt eget lands resurser hur väl som helst och deras planer må vara utarbetade hur noggrant som helst. De ska likväl komma underfund med att internationella förhållanden kan komma hela lasset att stjälpa. Det gäller liksom för en ingenjör som vill bygga en bro, att ta reda på hur terrängen är beskaffad."

Även för arbetarkvinnorna äro Nationernas förbund, Internationella arbetsorganisationen och de övriga administrativa organen billiga och ändamålsenliga instrument för kunskapartjänst — och inte bara detta.

Jag medförde som gåva till arbetsbyråns arkiv den nyaste blå boken, vilken utgör resultatet av den här i Sverige företagna enastående utredningen om standardisering av köket och ekonomiafdelningen i mindre lägenheter. Boken mottogs med stort intresse och framkallade på byrån, som inrymmer sektionen för kvinnligt yrkesarbete, en animerad diskussion om ej världens husmödrar snart skulle få bli föremål för arbetsbyråns intresse i egenskap av yrkesutövare. Den blå boken visade ju prov på hur de moderna rationaliseringssträvandena nu även nått deras arbetsplats. Fanns det ingen port här, varigenom husmödrarna kunna släppas in i deras egenskap av ledare för konsumtionen och därmed även indirekt produktionen — när t. ex. hemarbeterskorna och världens fem miljoner organiserade trädgårdskolonister blivit tagna om hand? Nej, beträffande hemarbeterskorna, låg det annorlunda till efter-

som det här även kunde bli tal om arbetsgivare. Arbetsbyråns uppgift är som bekant att på internationell väg reglera arbetsvillkoren mellan arbetsgivare och arbetsutövare. Trädgårdskolonisterna i sin tur kunna inrangeras under rubriken hur arbetarnas fritid utnyttjas. Men för en husmödrarnas internationell gavs det ännu inte ens ett kryphål i arbetsbyråns bestämmelser. Under vårt besök på arbetarkvinnornas internationell i Zürich berättade man att den schweiziska Morgonbris följt vår tidnings exempel och föranstaltat en enquête bland de schweiziska arbetarhennens husmödrar om deras möjligheter till semester. Enquêtens resultat blev nästan ord för ord detsamma som den svenska undersökningens, nämligen att över hälften av de tillfrågade sade sig aldrig haft en dags riktig ferie och den övriga skaran endast några dagar eller på sin höjd en vecka. Inför meddelandet såg jag i en vision världens husmödrar i enig uppslutning förmå N. F. att hjälpa dem till en annan tingens ordning.

Arbetsbyråerna ha emellertid redan nu all anledning att följa arbetsbyråns arbete med hänsyn till hur starkt beroende deras hem äro av hur arbetsvillkoren för familjeförsörjarna formas ut. På byrån uttryckte man också ett beklagande av att Sveriges förvärvsarbete kvinnor under det tiotal år institutionen arbetat endast varit företrädda av två kvinnor.

Som synes är det en rad viktiga omständigheter, vilka göra det angeläget för kvinnoförbundet och Morgonbris att realisera tanken på ett de nordiska kvinnornas pilgrimståg till den stora familjen i Genève, som utrikesminister Sandler i sitt hälsningsanförande till Rysslands nykomna utrikesminister vid förbundsförsamlingens nyligen avslutade möte betecknade folkförbundet.

Den nya medlemmen vidtog också, som bekant, som sin första åtgärd en framtöst för kvinnornas intressen. Han överlämnade nämligen till president Sandler en skrivelse med hemställan att frågan om Montevideoresolutionen, vilken syftar till likställighet mellan män och kvinnor, måtte tagas upp till behandling inom N. F:s första kommission — nämligen den för lagfrågor. De skandinaviska tjänstemännen på N. F:s byråer lovade mycket beredvilligt att göra allt vad i deras förmåga står för att bereda resenärerna en innehållsrik vecka. Bland dessa skandinaver träffade vi fru Essy Lehman, dotter till fru Hedda Key-Rasmussen — som medarbetat i Morgonbris — och alltså också dotterdotter till Ellen Key. "Ja, jag känner mycket väl till Morgonbris, alltifrån den tid moster brukade skicka den till mig, förklarade fru Lehman, som förresten tidigare även var medlem av styrelsen för stiftelsen Strand — ett leda-

motskap, som hon givetvis av praktiska skäl måste avsäga sig då hon bosatte sig utomlands. Hennes make är utomlandstysk, men fru Lehmann har behållit sin svenska nationalitet, därför att de bo i ett dem bägge främmande land. Bodde paret i Tyskland blev fru Lehmann tysk medborgare. Dessa erinringar föranleder oss att be fru Lehmann om en mera ingående redogörelse angående gift kvinnas nationalitet — en fråga, som hon behärskar lika säkert som alla de spörsmål om de internationella signalsystemen, vägbyggande och flodregleringar, almanackans reformering etc. som falla under hennes byrå. Och i nästa nummer av Morgonbris följer den önskade artikeln, som är utomordentligt intressant. Den blir den första i en Morgonbris-serie av orienterande redogörelser för de problem, som stå på N. F:s och arbetsbyråns dagsprogram. Holländskan fröken Hage, den personifierade välviljan, som tillsammans med madame Thibealt utför observationerna på de kvinnliga yrkesområdena, är redan sedan flera besök i vårt land en entusiastisk vän till Sverige, vars språk hon också behärskar. Hon kommer inte att spara sina krafter, då det gäller att jämna Morgonbris-läsarnas väg till Genève. Jag gläder mig även vid tanken att våra läsare bli i tillfälle att lära känna miss Elma Palme-Dutt, en utomordentligt förnämlig representant för de svensk-språkiga i Genève. Hennes mor är svenska och född Palme och hennes far indier, att döma av porträtt slående lik Tagore.

Genève är ju rikt även på andra internationella organisationer — bl. a. Röda korset, kvinnornas fredliga, pedagogiska internationalen, vilka erbjuda ett rikt studiefält och som Morgonbris skall närmare presentera efter hand. Vi ha redan försäkrat oss om medverkan vid våra planers realiserande av Nordiska folkhögskolans elevförbund. Vi rekommendera dem, som äro intresserade av projektet att använda sig av denna organisations redan förefintliga upplysningsverksamhet. Dess adress är: Karl Ekblom, Saltsjö-Nacka. Resan till Genève blir givetvis dubbelt så värdefull för den, som dessförinnan hunnit skaffa sig någon teoretisk kunskap om vad färdgruppen går att möta. Själva resrutten är ännu inte fastställd.

Hr **Sture Thorsson**, brorson till Fredrik Thorsson och alla skandinavens älskvärda värd på arbetsbyrån, är eld och lågor för Morgonbrisresan och tycker man här bör ta tillfället i akt, så att färdtagarna verkligen konfronteras med Europa. Vi ha hr Thorsson att tacka för en förtjusande bilfärd från Genève upp i de franska alperna och han stimulerade oss också till att välja den hänförande vägen förbi Mon-

Till detta vackra schweiziska landskap vilja vi få tillfälle att föra Morgonbris läsare.

treaux och Interlaken, vilken resa gav oss en oförglömlig bekantskap med Jungfrau och de följande alpmassiven. Vi sade oss: Ja, hit måste Morgonbris läsare beredas tillfälle att få komma. Ett besök på Internationalens byrå i Zürich är naturligtvis av stor betydelse, men det är fråga om ej byrån kommer att flytta innan dess. Det är nämligen tal om att förlägga den till Bryssel. Vi fortsatte att följa hr Thorssons plan som gick över Wien, Prag och Warschawa, och det är onekligen en lockan-

de hemväg. De nya staterna Tjeckoslovakiet och Polen äro utomordentligt intressanta i sina strävanden att hävda sig. Deras rikedom på gamla minnesmärken ger ju också en säregen bakgrund till denna deras nya tid. Vi kommo på natten från den intressanta gamla staden Krakow med det vackraste slott jag vet, de sällsynta saltgruvorna i Wieliczka och färdades fram i trivsamma funkståg — resultatet av polackernas egen nya produktion — förbi de väldiga industridri-

(Forts. på sid. 22)

Lär känna Sovjetryssland!

Transportarbetarinternationalens sekreterare **N. Nathans** skriver i brev till fru Elin Lindley:

”Med största intresse har jag tagit del av Morgonbris reseskildringar från Sovjetryssland. Rapporterna överensstämna även med min uppfattning om det ryska experimentet, vilken även om den i mångt och mycket är kritisk, naturligtvis ej förringar värdet av en dylik resa och nyttan av att personligen taga del av saken på ort och ställe.”

Partisekreteraren **Hulda Flood** vid möte med Stockholms socialdemokratiska kvinnoklubbar den 26 sept. 1934:

”Det är av oerhörd betydelse, att så många som möjligt bli i tillfälle att med egna ögon se det stora ryska experimentet, varför det enbart är glädjande att turistströmmen växer.”

Församma ej tillfället att komma med Morgonbris nästa 1-majfärd till Moskva, som i likhet med förra året anordnas av Intourist! **Träffa föranstaltningar i tid!** Sätt in 25 kronor varje månad fr. o. m. oktober och Er reskassa är tryggad. Vidare upplysningar på Morgonbris expedition, som även förmedlar anmälningarna. Angiv tydligt på anmälan Edert namn, adress och telefon. Inbetalningarna göras till Svenska Ekonomiaktiebolaget, Kungsgatan 2, Stockholm, för räkning INTOURIST, dellikvid gällande Morgonbris' maj-resa (namn).

BARN OCH POLITIK

AV ILLEGAL KVINNLIG
SOCIALDEMOKRAT I WIEN

Fulla femton år ha nu gått sedan dess. Det var just i början av den tid, då de nu så förkättrade parlamentarisk-demokratiska republikerna i Centraleuropa togo itu med uppgiften att på spillrorna av de gamla militärmonarkierna upprätta en ny ordning. Ingenting kan i dessa dagar vara mera tungt än att ställa i skuggan ljuset från dessa dagar, att lämna åt glömskan denna tids rytm. Den som då fick vara med i uppbyggnadsverket, om också bara genom att sätta igång det sista och minsta hjulet, den kände sig som om den rycktes med av en mäktig, strid ström. Historien tycktes ha dragit på sig sjumilastövlar. Varje dag förde med sig något nytt, kastade i skötet som mogen frukt ting, vilka man hittills knappast drömt om.

Vid denna tid satt i det praktfulla Braunschweigrummet i slottet Schönbrunn, i vilket — symboliskt nog för den unga regimen — arbetarorganisationen Kinderfreunde, Barnvännerna, inrett sitt huvudkvarter, en liten grupp unga människor. Timme efter timme, ofta till långt in på natten, arbetade de för att utforma de nya principerna för arbetarbarnens fostran. Där allt revs ner för att lämna plats åt nytt måste väl också tillvaron för arbetarklassens nya generationer formas om. De unga, de orubbliga, himlastormarna kämpade om arbetarrörelsens uppfostringsprogram. Sönerna och döttrarna till det österrikiska proletariatet, berusat av dådkraft i dessa enastående underbara dagar, skulle med seende ögon, med öppna

I procession.

Foto G. Sholy.

hjärtan och mottagliga hjärnor kunna gå till sin socialistiska uppgift. Förda ut ur fattigmansmoralen att salt och bröd gör kinden röd skulle de lära sig förstå att det gällde att erövra åt en och var mer än salt och bröd. Det gällde att för dem förklara den verkliga innebörden i den gamla svartgula skolan med sinaroyalistiskt färgade läseböcker och sin av patriotiska osanningar uppfyllda historieundervisning, Küss d'handtraditionen och krigsårens välgörenhetsbluff. Men framförallt gällde det att skapa självförvaltning i barnhemmen, uppriktigt kamratskap i arbetarfamiljerna, socialistisk livsstil för den uppstigande klassen.

Denna tids ungdom fick blanda mycket vatten i sitt vin. Barn och politik hade ingenting med varandra att skaffa, voro två världar, som man inte kunde hålla nog vitt isär. Förgifta inte våra barn med åsikter, som överstiga deras fattningsförmåga. Så predikade man jämt och ständigt mot den s. k. uppfostringsrevolutionen. En dag företogs i ett av barnvännernas hem en rundfråga bland tvåhundra barn om de visste varför arbetarna fira första maj och vilka föräld-

Med farmor i kyrkan.

rar, som förklarat för sina barn vad denna de rödas festdag betydde. Två barn, två av tvåhundra höjde handen. Så sällan förekom det ännu på den tiden att arbetarna läto sina barn få ta del av föräldrarnas egentliga liv. Eller man menade att första maj kunde hänföras till politik, från vilken barnen skulle hållas fjärran. Alla hittills härskande klasser ha under århundradens lopp så rasande bra förstått att inpränta de ideal, som de funnit riktiga, i hela den uppväxande ungdomens hjärtan att detta främmande idéinnehåll — en fientlig klass andliga gods — ännu, när socialisterna själva skulle ta historien i sina händer, dem omedvetet talade som stämmor ur deras inre. De buro klassfienden i sitt eget bröst. Skulle det lyckas att uppfostra den nästa generationen till friare människor?

R Ö D S Ä D D

Men en värld till trots banar sig som en nödvändighet sådden upp i ljuset. Så småningom blev det hundratusen föräldrapar, som anförtrorde sina barn till

Vid tröskeln till de vuxnas värld.

den österrikiska arbetarorganisationen Kinderfreunde. Även om dess verksamhet på grund av bristande medel beklagligt nog måste begränsas, även om barnhemmen och skolorna voro otillfredsställande, lämpliga lärare tunn-sådda och de vuxnas kritik en ständig hämsko — så uppnåddes i alla fall under dessa knappa femton år oändligt mycket. Nu då fienden grymt triumferar, då han som elefanten i porslinsbutiken trampar under fötterna socialisternas kulturverk, nu då han har stulit de röda barnhemmen, satt de röda lärarna på vatten och bröd, gjort de röda föräldrarna bröd- och rättlösa, nu äro tusenden och åter tusenden socialistiska gossar och flickor små hjältar, små hjälpare i nöden, små övertygade orubbliga partikamrater. Den röda sådden har skjutit upp ur halmen.

Dessa barn ha genomsyrats av medvetandet om hur arbetare genom ett masspartis bildningsmöjligheter skolas från att tidigare ha varit proletära slavar till att bli proletära kulturmäniskor, hur män och kvinnor, vilka efter att förr inte känt annat sätt att utnyttja sin

fritid än att sitta på värdshuset eller skvallra i hyreskasernernas portgångar lärt att som bibliotekarier och gymnastikledare, som barnuppfostrare och organisationer, som idrottare och arbetarstudenter utnyttja varje stund förvärvsarbetet eller sökandet efter sådant gav till övers. Endast den som sett hur de österrikiska arbetarna, framförallt Wiens arbetare, förstått att ta vara på sin fritid, kan rätt mäta graden av den omätliga hunger, som nu plågar dem. Det är en hemlängtan efter verksamheten bland likaämnade.

Denna kontrast upplever en hel barn-generation. Barn, som varit vana vid att i stället för tant och farbror säga Genosse och Genossin — partikamrat; barn, vars hela liv — skola, lek, sport, bad, samhörighet, på ett eller annat sätt hängde samman med det stora, allt omfattande partiet. De voro för små, att förstå dess brister. De buros av detta. Och partiets försvinnande, har i grunden skakat hela deras tillvaro — skola, lek, sport, bad, samhörighet. De äro de små, nej de största tragikerna i en ärorik tragedi.

O C H N U ?

Och nu är där en stat, som kallar sig det "nya" Österrike. Ändå dess sanna kärna inte innebär annat än en återgång till det gamlas traditioner. Men se då, herrarna av i dag ha långt mindre principiella betänkligheter, när det gäller att hålla barnet fjärran från politik. Visserligen skulle de, om man sade det till dem, värja sig med hycklande gester. Ingenting skulle ligga dessa ståndsrättens kristna, dessa borgarkrigets patrioter, dessa rättslöshetens österrikare fjärrare än att dra de små i politikens smuts. De ha endast skyndat att dra in de republikanska läseböckerna, de ha endast i stället för de republikanska historieböckerna satt in habsburgiska sagor, de ha endast avskaffat ofoget med fritt skolmaterial, så att arbetarbarnen som det anstår dem åter få känna sig som tiggare, när de måste åtnjuta undervisningshjälp från kommunen. De endast skynda att så fort sig göra låter placera in nunnor och diakonissor i de stulna kindergarterna, de endast tvinga in arbetarpojkar i de fascistiska drillorganisationerna och låta dem av officerare utbildas till kanonföda. De endast tillåta lärarna i skolorna att åter prygla våra barn. Men med politik, märk väl, har allt detta inte det ringaste att göra.

Våra motståndares skrupelfria beslagtagande, den självklarhet med vilken de veta att utnyttja alla möjligheter till att härska, förvånar oss inte. Förklaringen är att söka i säkerheten hos de vid makten vana klasserna, som alltid visste att intala folket, att deras egna intressen voro identiska med samhällets. När de gjorde hären till

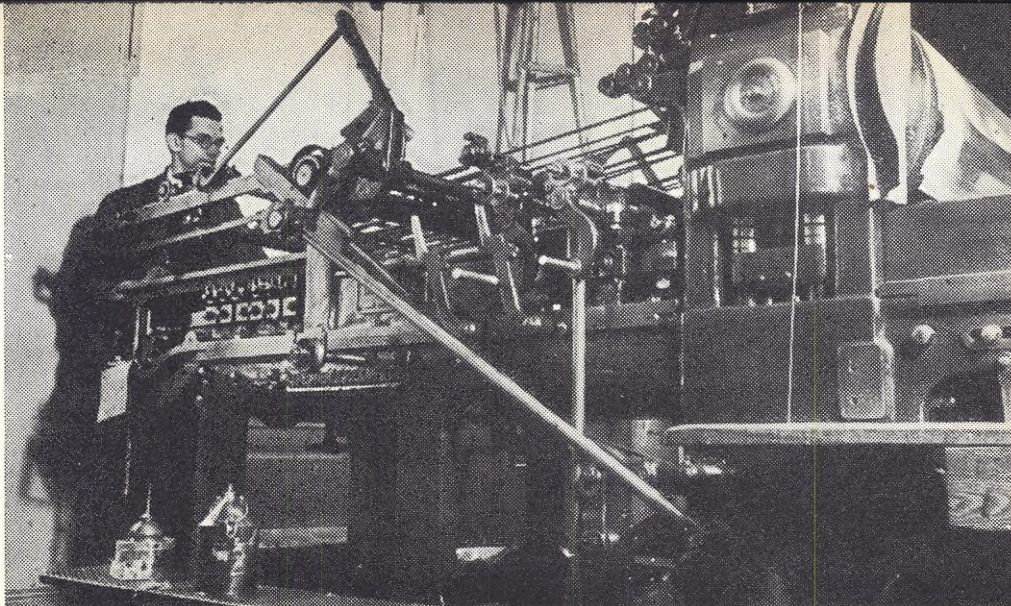
ett skarpt slipat vapen för de besuttna, skolan till en andlig uniformsverkstad, tidningarna till en apparat för fördumning av massorna, så tjänade de däred endast den ordning deras gud bestämde. De slå vakt om ägandet. Då känna de inga hänsyn, då förlamas de inte av några hämningar. Och eftersom barnet är byggmaterialet till framtiden, så vill de tillförsäkra sig detta värdefulla byggmaterial för — sina hus. Ha de inte rätt?

Men arbetarklassen är endast nybörjare i handhavandet av makten. Därför är den så försiktig, därför vågar den ännu inte att så hänsynslöst tjäna sina egna mål. I stället för att åtminstone ställa in barnen helt på det nya, uppfostrar den dessa alltjämt efter de gamla, förkastliga reglerna. Ve den som nämner tingen vid dess rätta namn. Ve den som nagelfar halvheten hos föräldrar eller gör dem uppmärksamma på osocialistiskt handlande. Tre gånger ve den, som vågar på egen hand handla socialistiskt.

Skall arbetarrörelserna i de lyckligare länderna lära något av de fruktansvärda händelserna i Tyskland och Österrike så borde det framför allt vara detta: mer mod, mer avståndstagande från den borgerliga världen i alla avseenden. Vi skola inte längre välja falska förebilder, främmande kindergartnar, främmande kultur och främmande politik. Vi måste äntligen, äntligen gå våra egna vägar.

BARN SOM LÄROMÄSTARE.

De små österrikiska människorna, söner och döttrar av en lidandets tid, som i en värld av fiender måste lita till sig själva, kunna ge oss föredömliga exempel. Under en hel klass stora olycka härdas de ännu mjuka karaktärerna och vad som tidigare endast var självklara saker i det dagliga livet blir nu i elden och smutsen från det pågående underjordiska borgarkriget till aktad helgedom. Skakade uppleva föräld-

Morgonbris i press.

rar hur motståndet å ena sidan och troheten å den andra förvandlar deras barn till i förtid mogna människor.

En sjuårig pojke kommer upprörd och berättar för sina föräldrar att spårvägs-konduktören X, som tidigare varit en så ivrig partivän, nu löpt över till "de fosterländska". Fadern söker urskulda, men gossen ger sig inte: "Nu far, nu måste man stå fast. Förr var det ju ingen konst."

Ett annat fall rör en gosse i ungefär samma ålder. Han går i en folkskola i Ottakring, arbetarstadsdelen, varest arbetarhemmen ännu som ruiner blöda ur tusen sår. I klassen voro av 30 barn tidigare 28 konfessionslösa. Nu är detta antal åtskilligt decimerat. Barnen ha, som det heter i Wien, blivit tvångsdöpta för att föräldrarna skulle få behålla sina arbetsplatser. Den lille mannen säger: "Far, måste jag också vara med på kristendomstimmarna?" Fadern överlägger. Gossen: "Men jag vill inte gå in i någon Dollfusskyrka, jag vill inte bli någon Dollfusskristen!" Fadern ser sig försiktigt om på gatan, att ingen uppfattat vad barnet sagt. Då hör han sin lilla son enträget vädja: "Far, hör du inte, jag vill inte! Måste jag?"

Vi skulle kunna återge hundratals sådana exempel, men de skulle endast säga detsamma: Den som med politik endast menar partihat, bedrägeri och karriärjakt, den gör bäst i att hålla sitt barn fjärran därifrån. Men vi, för vilka dock politiken är uttryck för vår kamp för en bättre värld, vi borde inte tanklöst anamma detta våra motståndares slagord. För oss skulle ingenting vara angelägnare än att föra våra barn så nära som möjligt denna kamp och dess ideal.

Forts. från sid. 19.

striktens skorstensskogar utmed linjen till Warschawa. Vi sutto med radiolurarna för örönen och lyssnade till samma melodier, som folket i de upplysta arbetarhemmen vi passerade — musik utsänd från Oslo. Och vi nådde Warschawa en strålande höstdag, sögs

upp av stadens oerhörda folkvimmel, drogo gatorna fram och mötte anblicken av floden — den fjärde av Europas största floder vi passerat under vägen. Vi skissera här i stora drag resan. Vi ha hela vintern att drömma över kartan. Just därför ha vi redan nu i detta ofärdiga skick omtalat Morgonbris resplaner. Vi kunna inrikta oss på dem, eventuellt lägga undan en sparslant eller stimulera organisationerna att finna på utvägar till sändande av stipendiater. I år blir det kanske den kamraten, men till ett annat år kommer turen även till mig.

Det slutliga avgörandet för färdvägen måste självfallet ske med tanke på inte bara begränsade medel utan även en och vars korta semesterdagar.

Med anledning av upprepade förfrågningar härom ämnar Morgonbris även anordna en resa till Moskvas 1-maj efter samma grunder som detta årets så i allo lyckade färd.

Denna Morgonbris och kvinnoförbundets nya verksamhet ledes av samma argument som August Bebel uttryckte i sitt verk *Kvinnan och socialismen* med följande ord: Människan skall kunna fullkomligt utbilda sig, det bör vara ändamålet för det mänskliga samhället, således får hon icke heller vara bunden vid den torva på vilken slumpen låtit henne födas. Människorna och världen bör man icke lära känna blott ur böcker och tidningar, därtill behöves också personliga iakttagelser och praktiska studier. Behovet av omväxling i alla levnadsförhållanden är djupt inpräglat i människonnaturen. Detta ligger i den drift till fullkomning, som är inneboende hos varje levande väsen. En drift, som är människan medfödd, måste tillfredsställas på ett förnuftigt vis. Och det nya samhället motsätter sig ingalunda denna omväxlingsdrift; tvärtom möjliggör det för alla att tillfredsställa densamma. Dess till sin spets utvecklade kommunikationer underlätta detta; de internationella förbindelserna rent av inbjuda till resor.

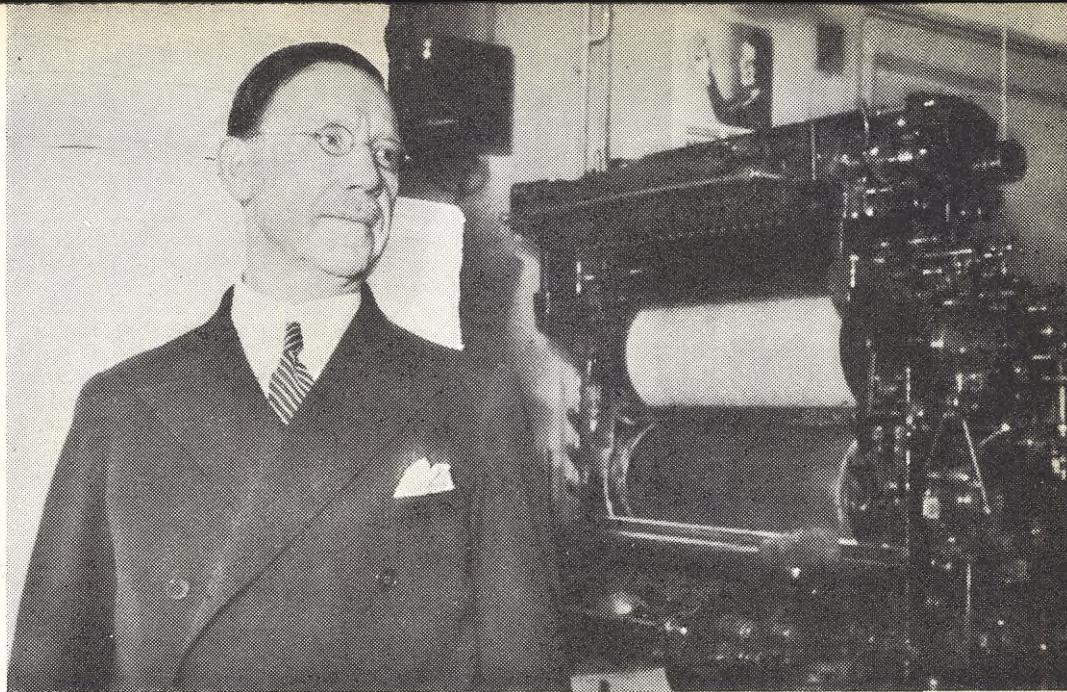
KAJ.

● En modern kvinna begär... få en modern hygienisk binda. Hon... behöver därför blott begära »Radix», så erhålles marknadens förmånsta binda. Säljes på alla apotek, sjukvårds- och kemikalieaffärer i kartonger om 12 st. till Kr. 1:50 per kartong.

Radix
12 st. Kr. 1:50

Ordföranden i Stockholms stadsfullmäktige Knut TENGDahl utbrast strax han fick se den moderniserade Morgonbris: "Vad är det som kommit åt Bröderna Lagerström? Är det verkligen de, som trycker Morgonbris? Jag vill inte tro mina ögon, när jag ser denna typografi — bilderna ute i kanterna och vad inte allt. Har de hittat på det själva eller ha de haft någon ute i Tyskland?" Ej mindre gny blev det, när turistföreningens redaktion gav ny dräkt åt föreningens årsskrift. Men numera låter det annorlunda. Bröderna Lagerström få ofta prisförfrågningar på tryck i stil med Morgonbris. Här nedan berättar direktör Hugo LAGERSTRÖM själv om nyorienteringen inom hans yrkesområde.

MORGONBRIS OCH DEN MODERNA TYPOGRAFIN

När man ur utstyrselsynpunkt betraktar en tidskrift från ungefär 25 år sedan och jämför den med en modern tidskrift slår det en genast vilka avsevärda förändringar detta tryckalster under denna tidrymd undergått vad beträffar typer eller bokstavsformer, rubriker och deras anordning, illustrationernas placering samt textsidans utformning över huvud taget.

Dessa genomgripande förändringar hava givetvis ej skett av en ren slump och äro ej heller resultat av några slags "moderiktningar" inom typografien utan de ha betingats av i första hand tekniska och i andra hand estetiska förutsättningar. Den kanske mest genomgripande av alla tekniska förändringar inom trycktekniken under denna tidsperiod är den, att så gott som all textsats numera utföres på maskin i stället för som tidigare för hand. Detta har medfört att den använda typen i trycket blir tunnare och skarpere i linjen. Sättmaskinsatsen är nämligen så beskaffad att varje rad är ett helt som gjutes ny för varje rad och efter användningen åter nedsmältes. Typerna äro därför alltid nygjutna och skarpa och i motsats till lösa, handsatta typer icke slitna. Även falsningen och häftningen utföres nu för tiden i snabbgående maskiner, vanligen skötta av kvinnor. De nyare metoderna för tidskriftens ombrytning, d. v. s. textens, rubrikernas och bildernas anordning till sidor är också iögonfallande. Man söker numera placera bilderna fristående, icke infällda i texten. Nu då användningen av illustrationen blivit så mycket mer allmän — på 20 år säkert mångdubblad — är denna bildernas placering så mycket mera framträdande och har även en viss ekonomisk betydelse, därför att man icke behöver omgärda bilden med text, vilket tidigare var vanligt och som medförde att texten vid ombrytningen måste sättas om på annan bredd för att passa i det avsedda utrymmet invid klichéen.

Illustrationernas placering, antingen fristående i texten eller utdragna i marginalerna, d. v. s. utdragna ända ut till papperets kant, är även en ny företeelse, som framhäver illustrationen och som samtidigt medför ökat utrymme för texten. Man torde kunna säga att nu för tiden största omsorg ägnas tidskriftsillustrationen både ur fotografisk synpunkt och vad densammans anpassning till texten beträffar.

Rubrikerna ha under senare år blivit kraftigare och större och

ofta mer journalistiskt avfattade. Man använder till rubriker stora och kraftiga typer, ofta av växlande form och icke sällan frångår man att placera rubrikerna symmetriskt mitt på sidan, utan asymmetriskt åt vänster eller höger. I tidigare tidskriftsutstyrsel däremot voro rubriktyperna vanligen av samma art som texttypen, endast något större och som regel symmetriskt placerade. Även annonsernas utstyrsel och anordning i samband med texten har rönt viss inverkan i så måtto att man vill placera annonserna så, att dessa tillförsäkras största uppmärksamhet från läsarens sida. Annonserna utformas nu oftast av särskilda reklamexperter, särskilt utbildade för arbete i reklamens tjänst, vilket medfört att annonsen fått en såväl ur reklamsynpunkt som rent typografiskt en mera ändamålsenlig och funktionell gestaltning.

Tryckningen har också undergått vissa förändringar icke minst på grund av den rikliga förekomsten av illustrationer, vilka kräva mycket handarbete och har framtvingat flera olika slag av mekaniska upplappningsförfaranden. Illustrationsklichéerna i en bok eller en tidskrift fordra nämligen ett visst mottryck å tryckcylindern, d. v. s. att svarta partier i bilden måste ha hårdare tryck än ljusa. Det kräves även mycket starka tryckpressar för tryck av illustrationer. Trycket sker nu för tiden också snabbare än förr med automatisk inmatning av papperet. Tryckfärgerna ha också måst avpassas efter de krav som illustrationen uppställer för att ett klart tryck skall bli resultatet och efter den större tryckhastigheten. Illustrationen kan vanligen endast tryckas å glättat papper.

Tryck å matt, oglättat papper är en den nya tidens strävan. Det glättade papperet ger ej bilden den mjukhet och must som det oglättade, matta papperet ger. I denna strävan har Morgonbris varit en av de första tidskrifterna som använt matt papper för tryck av text och illustrationer. Morgonbris har även varit banbrytande när det gäller modern ombrytning av text och illustrationer, rubrikers anordning o. s. v.

Morgonbris har utgått ifrån att även utstyrseln är av värde och betydelse för prenumeranterna — och jag är helt övertygad om att så verkligen också är förhållandet. En klar och redig uppställning inbjuder till och underlättar läsningen.

Hugo LAGERSTRÖM

NYKTERHETSFRÅGAN I SVENSKA ARBETARPROGRAM

— Är vårt lands största kvinnoparti moget för att ta upp kampen mot alkoholkapitalismen, reaktionens pålitligaste bundsförvant? Den frågan kan endast kvinnorna själva ge svar på, och härvidlag är frågan delvis besvarad. Det målmedvetna arbete, som Socialdemokratiska kvinnoförbundet nedlagt i syfte att skapa en kulturellt högtstående tidskrift för och med arbetets kvinnor, utgör ett gott svar på vår fråga. MORGONBRIS ÄR BÅDE DIREKT OCH INDIREKT EN PRO-

ha mången gång en förkylning i släptåg. En liten Läkerol då och då är ett utmärkt skydd, och samtidigt så behaglig och välsmakande.

Läkerol
BRÖTTABLETTER

TEST MOT SÄVÄL ALKOHOLKAPITALISMENS SOM NÖJESINDUSTRINS NEDBRYTANDE VERKSAMHET. I samma syfte verkar givetvis det systematiska samarbete, som förbundets distrikt och klubbar inlett med N. O. V., arbetarnas nykterhetsförbund, skriver Elis C:son Flodh, i en broschyr med ovanstående rubrik, utgiven från N. O. V:s förlag.

I broschyren redogöres för nykterhetsfrågans behandling inom arbetarrörelsen, från denna rörelses första framträdande, till utformningen av nykterhetskravet i de olika

NORDENS ARBETARKVINNOR PLANERA SAMVERKAN

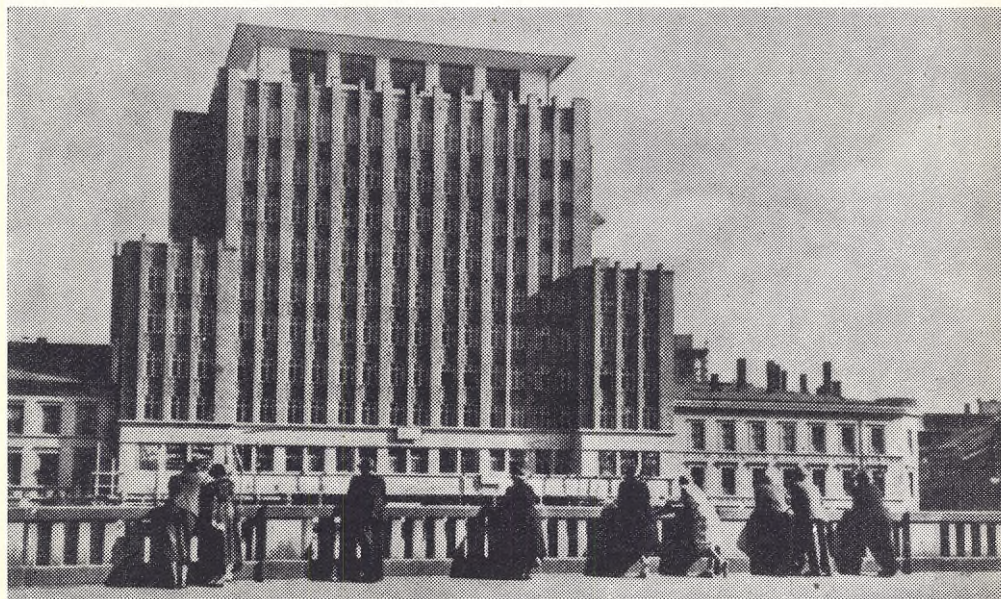
Samarbete mellan de länder där demokratien ännu härskar, är av allt att döma det intresse som för närvarande besjalar de demokratiskt styrda folken.

Känslan av behovet av samarbete besjälade också de socialdemokratiska kvinnor från Finland, Norge och Sverige, som samlades i Helsingfors efter Morgonbris Rysslandsresa. Och när därför Mina Sillanpää, det finska kvinnoförbundets resliga ordförande, föreslog inledande av samarbete mellan de nordiska ländernas socialdemokratiska kvinnor, voro vi alla med på noterna.

För samarbete med de norska kvinnorna har hittills det norska partiets ställning till Andra Internationalen stått hindrande i vägen, men av allt att döma bör det inte dröja så länge förrän det hindret är avlägsnat. Och efter den konferens mellan de nordiska ländernas socialdemokratiska partier, som hölls i Stockholm, för en tid sedan, har möjligheterna till samarbete betydligt underlättats.

Från kvinnoförbundets sida hoppas vi därför mycket av det sammanträffande med de nordiska ländernas kvinnor som förbundsstyrelsen förbereder till nästa sommar.

Med glädje notera vi också i dessa dagar att även Norges socialdemokrater, liksom tidigare Sveriges vunnit en imponerande seger vid de nu avslutade kommunalvalen. Av den anledningen följer här nedan några orienterande artiklar om kvinnorörelsen i Norge. De nordiska länderna slå målmedvetet vakt om demokratien, i en tid då diktatursträvandena göra sig allt bredare i världen.

Det norska arbetarpartiets blivande lokaler. Folkteatern belägen på Yongtorget.

arbetarpartiernas program, i våra dagar, och det är i redogörelsen för kvinnoförbundets behandling av frågan, som ovanstående citat återfinnes.

För den, som önskar en orientering i frågan de olika partiernas inom arbetarrörelsen ställning till nykterhetsfrågan, är broschyren en utmärkt handledning. Priset är 50 öre och rekvisition kan ske från N. O. V:s förlag, Upplandsgatan 1, Stockholm.

**Väl betjäнад
blir den**

som rekviderar malt-
och läskedrycker från

Bryggeri-a. b. KRONAN
Ordertelefon: Sundbyberg 42 & 308

KVINNORNA OCH KULTURKAMPEN

När det gäller kvinnornas deltagande i studiearbetet här hemma i Norge så måste vi erkänna att vi ännu står på begynnelsens stadium. Som bekant är ju det organiserade studiearbetet i Norge av tämligen ny datum. Arbeidernes Opplysningsförbund stiftades inte förrän 1932, men jag tror att vi kan säga att det från allra första stund lyckades oss att få arbetarna med i studiearbetet.

I första hand är det fackföreningarnas medlemmar som gått i bräschen, besökt våra cirklar och skolor, men med kvinnorna går det trögt. Det sista året har vi anordnat en fyra veckors kurs för fackorganiserade kvinnor och veckokurser för partiets kvinnogrupper men någon större anslutning till våra studiecirklar och kvällskurser från kvinnorna har vi inte ännu.

För att väcka kvinnornas intresse och få

Aase Lionäs.

dem mer aktiva har Arbeidernes Opplysningsforbund tillsatt en kvinnokommitté som skall göra upp linjerna för ett positivt upplysningsarbete bland kvinnorna. Kommittén har haft en del förberedande möten och kommit fram till föreliggande arbetsplan. Vi vill:

1. Gå in för att bilda studiecirkel i alla fackföreningar, som har kvinnor.
2. Anordna öppna propagandamöten för upplysningsarbetet bland kvinnorna.
3. Anordna studiekurser.
4. Utgiva broschyrer och flygblad.

På grund av valkampanjen har vi inte kommit igång riktigt med det ordinarie studiearbetet, men broschyren "Kvinnorna till socialismen" är nu färdig och vi väntar endast på att valet den 15 oktober skall vara över, så ska vi på allvar sätta igång med studiearbetet.

Vår fackföreningskurs för kvinnor kommer i år att hållas mellan den 16 september och 13 oktober, och vi hoppas, att vi även i år får glädjen att motta en svensk gäst. Det är Arbeidernes Opplysningsforbunds kassörskas, Aase Lionäs, som lämnar oss dessa intressanta uppgifter om de norska kvinnornas deltagande i studiearbetet. Innan vi skiljs åt tar jag tillfället i akt och frågar henne om något samarbete inlett med de nordiska ländernas kvinnor.

— Vi ha ett utbyte av elever med Arbetarnas Bildningsförbund i Sverige men med kvinnoorganisationerna, har det varit svårt hittills att få någon samverkan på grund av den ställning, som de skandinaviska arbetarrörelserna intagit till varandra, men vi hoppas att resultaten av den nordiska konferensen i Stockholm också må ge nytt liv och nya impulser för de kulturella strävandena inom arbetarrörelsen. Nu närmast kunna vi i alla fall glädjas åt att en nordisk fackföreningskurs för kvinnor, är planerad för nästa år.

NORDISKT UTBYTE

AV SEKRETERAREN I ISLANDS SEKTION AV FÖRENINGEN NORDEN
GUDLAUGER ROSINKRANZ

Under de gångna århundraden kan man verkligen säga att det har varit omväxlande vänskap och fiendskap emellan de nordiska länderna. Glädjande nog har vänskapen nu under en längre tid varit oavbruten, och det är utan tvekan de flesta nordbors önskan att den kommer att så förbli allt framgent.

Det som kanske mest har fört de nordiska folken samman och gjort att vänskapsbanden så fast knutits är nog det stora världskriget. Vi nordbor stodo utanför och kunde på avstånd betrakta denna fruktansvärda tragedi, som då utspelades nere i Europa. Men faran var nära, vi kände den, vi grepo i varandra, liksom skeppsbrutna på en öde ö,

drag, utgivande av en årsskrift och andra böcker, ljusbilder m. m.

Man tycker sig redan märka resultatet av det nordiska samarbetet, som tar sig uttryck i den gemytliga stämning, det lugn och övervägande som de nordiska folken alltid visa när någon antydning till konflikt uppstår dem emellan. Det räcker kanske i detta sammanhang att nämna Grönlandsfrågan, vilken fråga säkerligen hade varit tillräcklig för uppblossande av krig emellan de flesta länder utom Norden. Denna lyckliga lösning kan man naturligtvis icke enbart tacka det arbete som Föreningen Norden och andra sammanslutningar ha gjort för den nordiska samhörigheten, utan först och främst de nordiska folkens höga kulturståndpunkt.

Den fråga, som nu är mest aktuell i det nordiska samarbetet, är det ekonomiska samarbetet emellan de nordiska länderna. På det nyligen avslutade delegerademötet på Hindsgavl tillägnades denna fråga det största intresset.

Hindsgavl på Fyen. Föreningen Nordens danska avdelnings residens och centralpunkten för nordiskt samarbete.

när bränningarna gå på land. I farans stund kände vi den gemensamma vänskapen och vi märkte att vi hade gemensamma öden.

Ur denna jordmån växte Föreningen Norden, som först stiftades i de tre nordiska länderna, Danmark, Norge och Sverige 1919, och några år senare i Finland och Island. Det har strax från början varit föreningens uppgift att arbeta för den nordiska samhörighetskänslan, för vänskap de nordiska folken emellan. Föreningen har anordnat talrika möten och kurser där folk av alla samhällsklasser och åldrar samlats ifrån alla Nordens länder, för att utbyta tankar och diskutera sina intressen. Föreningen har även haft mycken upplysningsverksamhet, både i form av före-

Den resolution som blev fattad innebar att Föreningarna Norden skulle var och en i sitt land, vända sig till sina respektive lands regeringar med en anmodan om tillsättande av statliga kommittéer, vilkas uppgift skulle vara att undersöka i vilken mån ett ökat utbyte emellan de nordiska länderna kunde äga rum. Statistiken visar en minskning i handelsutbytet de nordiska länderna emellan. Det är naturligtvis icke uteslutet att handelsutbytet kan ökas betydligt, men på vilket sätt och efter vilka grunder få undersökningarna visa. Vårt hopp är emellertid att en väsentlig ökning på det ekonomiska området, liksom på det andliga, kan äga rum och att de nordiska folken därigenom komme att ännu fastare knytas tillsammans.

KVINNORÖRELSEN I N O R G E

På Det Norska Arbetarpartiets förlag har i dagarna utkommit en broschyr, skriven av Sigrid Syvertsen, om partiets kvinnorörelse i Norge.

Det kan säkert vara av intresse för Morgenbris läsare att få veta något om den norska kvinnorörelsen. Och kan vi, som vi hoppas, inom den närmaste tiden få ett samarbete med de nordiska ländernas kvinnorörelse, så är det av stor betydelse att vi känna varandra.

Omkring år 1885, då den första socialdemokratiska föreningen bildades i Oslo, var kvinnorna männen till stor hjälp. Det var mycket svårt på den tiden att skaffa möteslokaler, men kvinnorna funno på råd, de ställde sina hem till förfogande och hjälpte till med utdelning av flygblad för att få folk till mötena.

Många gånger diskuterade kvinnorna, hur de skulle kunna hjälpa männen i deras arbete och sprida upplysning om socialismen. Inte förrän år 1895 hade man löst denna fråga, och då bildades partiets första kvinnoförening.

Kvinnoföreningens främsta uppgift skulle vara "att stödja männen i deras kamp för socialismen". Man sydde handarbeten, som sedan omsattes i pengar. Pengarna överlämnades till partiets organ "Social-Demokraten". Med liv och lust deltog kvinnorna i arbetet och med sina flitiga händers verk lyckades det dem att vid flera tillfällen överlämna penningbidrag till partiet.

I maj 1896 deltog kvinnorna för första gången som förening i demonstrationståget och kämpade då för 8-timmarsdagen.

Allt eftersom föreningen växte och blev starkare, fick den andra uppgifter att syssla med. Den bedrev ett intensivt upplysningsarbete och började även intressera sig för de sociala frågorna.

En av de frågor som föreningen behandlade var kvinnornas rösträtt. Den 17 maj 1899 hade föreningen tillsammans med de borgerliga kvinnoföreningarna och de kvinnliga fackföreningarna anordnat en demonstration i denna fråga, vilken samlat omkring 2.000 deltagare. Då demonstrationståget passerade Karl Johans gata, hälsades det med blommor och hurrarop. I många år strävade kvinnorna, för att få kravet om allmän och lika rösträtt genomförd. En massa möten och demonstrationer anordnades. År 1910 fick kvinnorna allmän kommunal rösträtt och 1915 kunde de gå till Stortingsvalet med allmän rösträtt.

Kvinnoföreningen var även behjälplig med att bilda kvinnliga fackföreningar. Då spörsmålet om att bilda ett förbund kom upp, fanns det förutom Den Socialdemokratiska Föreningen fem kvinnliga fackföreningar. Det var dessa sex föreningar som tog initiativet och bildade Arbetarpartiets Kvinnoförbund den 30 december

1901. Vid starten hade förbundet 300 medlemmar. Förbundets första ordförande var Gunhild Zeiner.

De första åren efter förbundets tillkomst lade man största vikten vid att bilda fackföreningar. År 1908 hade förbundet 14 föreningar med verksamheten förlagd till Oslo. Behovet om att få till stånd föreningar över hela landet började så småningom göra sig gällande och även önskan om bildandet av en rikssammanslutning av Arbetarpartiets kvinnor.

På Kvinnoförbundets årsmöte 1909 beslöt, att Kvinnoförbundet från att ha varit ett förbund för Oslo föreningar skulle bli ett landsförbund. Man fann det nödvändigt att kvinnorna kom tillsammans på konferenser för att dryfta politiska och sociala frågor.

Året 1909 var ett framgångsrikt år för kvinnorörelsen. Två kvinnor blevo nämligen invalda i kommittén för yrkesinspektionen, och samma år nominerades två kvinnor som partiets stortingskandidater, och i september utkom Kvinnoförbundets tidning "Kvinden" i ett format på 8 sidor. Första

numrets ledande artikel skrevs av Fernanda Nissen. Många gånger hade Kvinnoförbundet svårt att administrera tidningen, men trots det uppgav man inte hoppet. Förbundet växte, fordringarna blevo större och tidningen utvidgades och fick en modernare utstyrelse på 24 sidor. Tidningen har alltid varit länken mellan föreningarna och dess paroll lyder "att göra kvinnorna intresserade för det som ligger utanför hemmets fyra väggar".

På kongressen 1919 förändrades tidningens namn till "Arbeiderkvinnen".

Det norska Kvinnoförbundet har haft en skiftande historia och många svårigheter att brottas med. Efter kriget och den 2:dra Internationalens sammanbrott, revolutionen och därmed en ny tid för den socialistiska rörelsen satte spår även i Det norska Arbetarpartiet. Oppositionen mot den gamla parlamentariska linjen växte starkt och vann stort inflytande inom partiet vilket fick sin utlösning på partiets kongress 1918. Flertalet på denna kongress uttalade sig för bildandet av soldatråd och för revolutionära massaktioner i kampen för arbetar-

Svenska

strumpor i ylle och silke med ovanstående märke uppskattas av varje dam för sin elegans och stil. Begär även Ni Westerholms-strumpan.

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

klassens frigörelse. Efter långa och hetsiga debatter blev partistyrelsens förslag om samarbete med den 3:dje Internationalen, men kvarstående i den 2:dra Internationalen, antaget.

På denna kongress framkom även ett förslag om kvinnornas organisation. "Den nyss avhållna kongressen i Det Norska Arbetarpartiet har skapat en partisituation som kvinnornas organisation inte kan stå passiv inför. Det anses därför nödvändigt att också kvinnornas organisation dryftar de förslag och beslut som fattats och på en kongress slår fast vilken ståndpunkt de politiskt organiserade kvinnorna tar till slutet."

Partiets ställning var klar, oppositionen hade segrat om anslutning till 3:dje Internationalen. Den socialdemokratiska uppfattningen hade lidit nederlag.

Var partiets ställning inom partiet klar, så var den det långt ifrån inom Kvinnoförbundet.

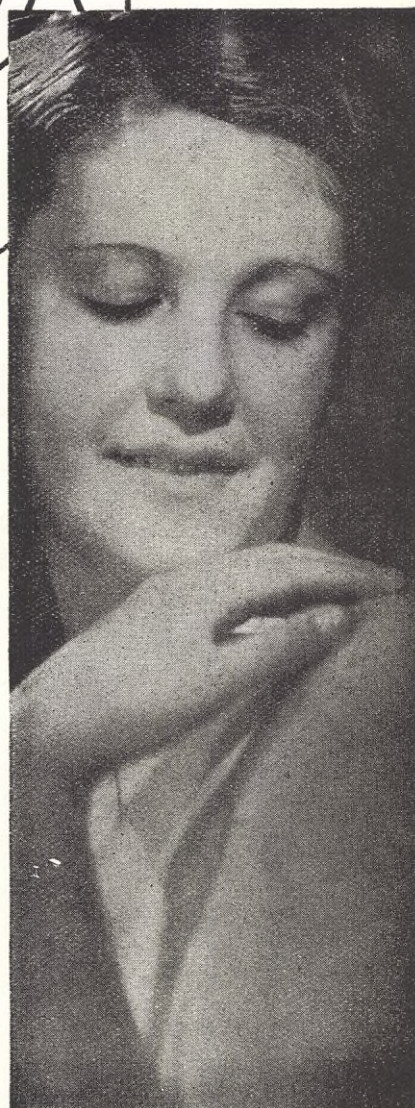
Anslutningen till den 3:dje Internationalen väckte livliga debatter inom föreningarna. Den första strid kvinnoförbundets styrelse hade var hösten 1919 då en inbjudan kom från de vänstersocialistiska kvinnorna i Sverige, om deltagande i en skandinavisk arbetarkongress och kvinnokonferens i Stockholm. Majoriteten inom styrelsen gick in för detta och Sigrid Syvertsen sändes som representant till denna konferens.

På kvinnoförbundets extraordinarie kongress som hölls 1920 uttalade sig flertalet för partiets anslutning till 3:dje Internationalen. Med 84 röster mot 37 antogs förslaget. Martha Thynæs, socialdemokrat, avgick då som kvinnoförbundets ordförande och ersattes med Hanna Adolfsen.

Då förslaget om anslutning till 3:dje Internationalen utsändes till medlemmarna, började splittringen inom kvinnoförbundet. Varje dag fick kvinnoförbundet mottaga utträdesansökningar. De socialdemokratiska kvinnorna gingo ur förbundet och anslöto sig till det nybildade socialdemokratiska kvinnoförbundet. Som ordförande för detta förbund valdes Inger Kristiansen, en post som hon innehade till samlingen 1927.

Genom det nya förbundets tillkomst uppstod det stridigheter om föreningarnas medel och ägodelar. Samtidigt med dessa strider inom kvinnoorganisationerna började även striden inom partiet om Moskvateserna och de beslut som fattats på de internationella kongresserna. Beslut som stred mot de principer, som var härskande inom den norska arbetarrörelsen. Denna strid fick sin utlösning på partiets kongress 1923 då beslut fattades om utträde ur 3:dje Internationalen.

Under åren 1920—23 samarbetade kvinnoförbundet med den vänstersocialistiska kvinnoorganisationen i Sverige, och med det internationella kvinnosekretariatet. Med de internationella förbindelserna följde också diskussionen om partiets arbete bland kvinnorna. På partikongressen 1922 hade beslutats att allt arbete med organisering av

• Röda, nariga och grova händer bli vita och smidiga med Gahns Maniol. Denna special-crème för händerna in-

nehåller värdefulla ämnen, som "mjuka upp" huden. Gahns Maniol efter varje gång Ni tvättat Edra händer, och de skola bliva bättre för varje dag.

Maniol
händernas beskyddare

onsdag är makarondag

Ja, vet du Greta, det är ett bekymmer att jämt hitta på något gott och billigt till middag och samtidigt få omväxling. — Men kära Margit, inte behöver du väl fundera på den saken till onsdagsmiddan. Gör som jag, låt onsdag bli makarondag och fråga i våran butik efter recepthäftet. Med kooperativas solgula makaroner kan du få både goda och omväxlande middagar. Och billigt, det blir det . . .

spaghetti

i diofanpaket 0:50 1/2 kg

korta stänger

vanliga i påse 0:30 1/2 kg

smala i kartong 0:38 1/2 kg

u-bitar

i påse 0:25 1/2 kg

i kartong 0:28 1/2 kg

kooperativas makaroner

kvinnorna skulle läggas under partiet, därför blev det nödvändigt att omorganisera kvinnoförbundet.

Förslaget om omorganisation av förbundet behandlades och antogs på kvinnoförbundets kongress 1923. Beslutet innebar att kvinnoförbundet skulle upplösas som en självständig organisation, kvinnoorganisationen skulle bygga på gruppformen och arbetet skulle ledas av ett kvinnosekretariat knutet till Det Norska Arbetarpartiet. Alla utgifter som rörde kvinnoorganisationen skulle övertagas av partiet.

Hösten 1926 började man inleda förhandlingar om sammanslagning av de två kvinnoorganisationerna. Från kvinnosekretariatet och det socialdemokratiska kvinnoförbundets styrelser utsågs representanter, som tillsammans med de två partiernas centralstyrelser skulle diskutera frågan.

Kvinnornas samlingskongress hölls den 31 januari 1927 efter sedan bägge organisationerna haft sina konferenser.

Det var ett imponerande samlingsmöte. Föreningarna voro starkt representerade och kvinnorna deltog med iver och intresse för att få samlingsfullbordad. Det var kamratskapets ande, som präglade kvinnornas samlingsmöte och som fick sin utlösning i en begestrad anslutning, då partiets ordförande Oscar Torp, önskade dem välkomna till partiet.

Till ordförande för kvinnoorganisationen valdes Sigrid Syvertsen och till sekreterare Thina Thorleifsen.

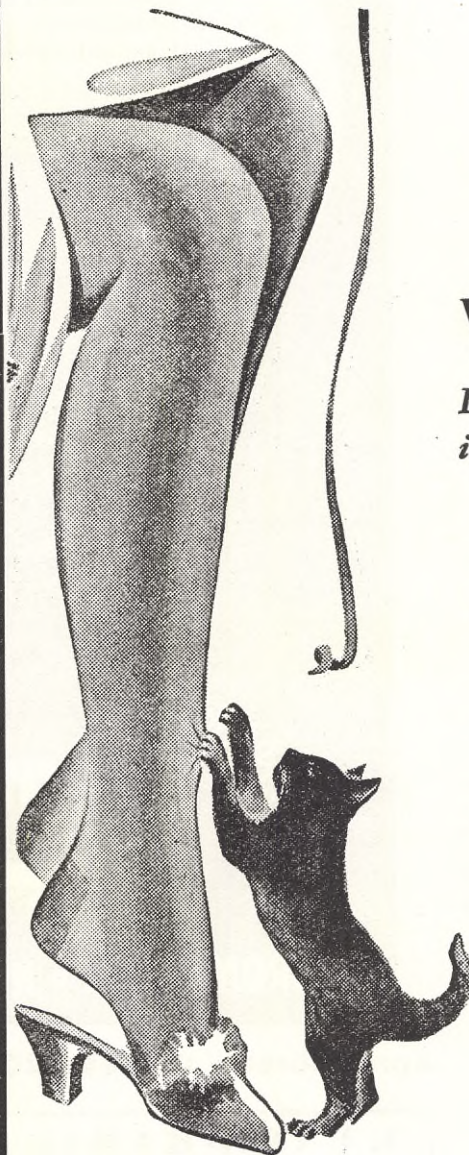
Det norska arbetarpartiets kvinnoorganisation är inte en kvinnorörelse i den meningen som endast arbetar för kvinnosaken. Organisationen blev bildad för att stödja partiet. Den skall ge partiet det stöd som består i att få kvinnorna — och det som är ändå viktigare — hemmen med. Ty med hemmen och det uppväxande släktet får också partiet den förnyelse och slagkraft som det skall ha.

MOT BOSTADSNÖDEN I NORGE

Det Norska Kvinnosekretariatet räknar i dag med 400 avdelningar. Under år 1933 bildades 36 avdelningar och detta år har bildats 22.

Under det nyligen avslutade kommunvalet har kvinnosekretariatet utgivit "Kvinnornas Valavis" i en upplaga på 10.000 ex. Allting inom det politiska arbetet beror ju så förfärligt mycket på, vilka det är som styr och ställer inom kommunerna, kommenterar Thina Thorleifsen valsegern.

Hela vår bostadspolitik har under de senaste åren legat begravd på grund av att vi inte haft majoritet. Högern har inte gjort något för att lindra bostadsnöden, de har endast fullbordat det verk, som Arbetarpartiet varit initiativtagare av. I Oslo är det bostadsnöd och den måste avhjälpas, och det ska vi göra. Högern har nu suttit tillräckligt länge och fört en oförnuftig politik, nu är det vi, Arbetarpartiet, som ska ta makten i våra händer och skapa möjligheter till, att vi får hela folket i arbete,

Ombud antagas där vi ännu ej äro representerade.

Var inte rädd...

*De bär strumporna släppa
inga löpmaskor*

Ett bekymmer mindre! Äntligen en strumpa, som inte släpper upp tusen maskor om en enda råkar spolieras — den moderna, patenterade GERMA MASKSÄKRA.

Det är världens mest finmaskiga strumpa med en utsökt lustre och mjukhet, och den enda som samtidigt skänker fullkomlig masksäkerhet. Raffinerat elegant och hållbar — en sensation helt enkelt.

GERMA
Masksäkra

Endast genom auktoriserade ombud och i Germas Salonger

Veckans bästa förströelseläsning finner Ni i

Familjetidningen
Smålänningen
Säljes i alla
cigarr-ö tidningsaffärer

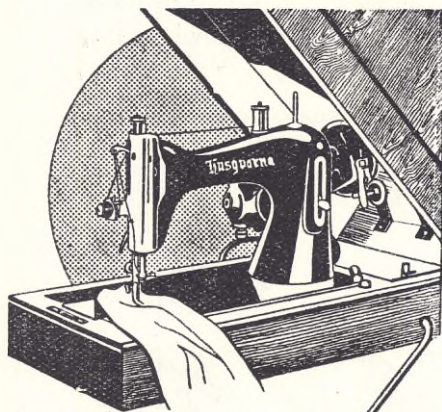
Extra hjälp åt systemet

Numera en viktig detalj
i hälsovården.

Allt mer har man kommit till insikt, om vilket effektivt hälsoskydd det är, att minst en gång varje dag giva det inre kroppssystemet ett renande bad. Såväl mage som lever och njurar få en värdefull hjälp i sina viktiga funktioner, om Ni regelbundet dricker ett glas av den pärlande Samarindrycken vid törst eller till måltiden. Otjänliga förbränningsgifter, som ofta kunna vara upphov till illamående och sjukdomar, bortföras mildt och naturligt av Samarindrycken. Det är lätt att taga bort magsyra och halsbränna med Samarin — ett par glas hjälper genast. Blodet renas och uppfiskas samt hålles fritt från den hälsovådliga urinsyran. Samarindrycken är ingen medicin, utan en läskande och välgörande hälsodryck utan några som helst skadliga biverkningar. En flaska räcker till ca 50 glas och säljes överallt i originalförpackning, men aldrig i lös vikt. Pris kr. 2:50.

Cederroths Tekniska Fabrik, Stockholm.

Ett litet underverk

säga entusiastiska
husmödrar

Säljes av Husqvarna Depoter och deras ombud på bekväma avbetalningsvillkor eller per kontant mot hög kassarabatt.

Med Husqvarna elektriska symaskin slipper Ni *trampa*, Ni kan sy styng för styng eller 1.000 styng i minuten — och Husqvarna är så enkel att sköta, att ett barn kan sy på den. Försedd med Asea-motor och radioströrningsskydd. Ytterst liten strömförbrukning.

Välj Svensk Vara!

Husqvarna

Symaskiner

Husqvarna Vapenfabriks A.-B., Huskvarna

DAGRO heter den nya, välsmakande och närande buljongen, framställd enbart av naturprodukter.

Efterfråga DAGRO hos Eder handlande.

DAGRO

DAGROMA A.-B. • Nybrokajen 7 • STOCKHOLM

Annonsörer i GÖTEBORG:

KUNGS-RADIO

med sin över hela vårt land erkänt enastående ljudkvalitet sprider glädje och trevnad i hemmet får provas utan köptvång. Begagnade apparater tagas i utbyte. Ring 363 98 eller vänd Eder till vår närmaste återförsäljare.

**Bröderna Anderssons
Velociped- & Radiofabrik**
KUNGSGATAN 16 • GÖTEBORG

ÖGAT är människans ädlaste organ. Skydda och värda Edra ögon. Vid behov av glasögon besök

Örgryte Glasögon Affär
(Hugo Hendén) Fridkullag. 6. Tel. 20921

KÖP BILLIGT — KÖP I
J. A. Petterssons Bosättningsmagasin
Husargatan 18, Göteborg.

Ungdom

Bildningssökande ungdom specialutbildas vid

Kristinehamns Praktiska Skola

Handel: Kontors- och försäljningstjänst.

Industri: Byggnads-, elektroteknik och allmänna tekniska yrken.

Hemutbildning: Husmoder- och slöjdtutbildning.

Modern effektiv undervisning. Statsstipendier. Begär omgående prospekt och redogörelse.

O. HELLING, rektor.

Så här tvätta vi..

Vi blötlägga på kvällen i kall Tvättbjörnslösning i kärl av trä eller cement — och kläderna packa vi ej hårdare än att lösningen fritt kan tränga igenom varje plagg. På morgonen, då smutsen är så upplöst att den formligen rinner ur, se vi igenom tvätten på vanligt sätt — den upplösta smutsen spolas bort och därefter koka vi också i Tvättbjörnslösning. Sedan skölja vi, först i varmt och sedan i kallt vatten, tills sköljvattnet är klart. — Ja, så enkelt är det att tvätta med Tvättbjörn enligt Tvättbjörnsmetoden, tack vare Vita Tvättbjörns höga kvalitet.

Vi tvätta därför alltid med

VITA-TVÄTT-BJÖRN

Äntligen

Svårläkta sår och förut obotliga hudsjukdomar

botas med

EREMITENS ÖRT-SALVA

ett effektivt hudföryngrings- och skönhetsmedel.

Pris Kr. 2 pr burk.

Postförskott till orter, där salvan ej finnes på apotek eller butik.

A.-B. EREMITEN

S:T ERIKSGATAN 74
STOCKHOLM

Sprid Morgonbris!

Den omtänksamma husmodern använder för sina hushållspengar

SPARKASSERÄKNING

HOS

Jordbrukarbanken

Katarina Tandklinik

Folkungagatan 78, 1 tr.

Tel. 43 43 56

Mottagningsstid 10—12 fm. och 5—7 em.

Föreståndare: leg. tandläkare E. LAURELL

Klinikpriser.

Kostnadsfri rådfrågning. Medtag medlemskort.

Leg. Tandläkaren

Holger Zetterquist

Långholmsgatan 38

(I biografen Flammans hus vid Liljeholmsbron)

Modern tandvård till låga priser

Kostnadsfri rådfrågning

Mottagning dagligen 9—f. m. 1 och 3—8 e. m.

Tid även efter överenskommelse pr. tel. 41 37 02

Medlemsrabatt

Gärdets Tandklinik

VALHALLAVÄGEN 143 IV. TEL. 62 30 70

Kostnadsfri rådfrågning. Röntgen.

Mottagning: Vardagar 9—5

Kvällsmottagning: Tisdag o. Torsdag 6—8

Söndagar 10—1

Föreståndare: Leg. Tandl. R. Levin.

Rabatt vid uppvisande av medlemskort.

Deltagarna i klubbfesten i Svedala.

DÄR DET ARBETAS MED LIV OCH LUST

Vi kvinnor måste se till att vi alla komma med i studiarbetet. Här i Svedalaklubben ha vi åtminstone satt oss före detta och vi söka fullfölja föresatsen på följande sätt: Vi dela upp arbetet i klubben så att alla får en uppgift att svara för. Bl. a. tura vi om att inleda diskussioner i särskilt av klubben utvalda ämnen. Då kan diskussionen gå i höga vågor och så småningom börja alla krypa ur sina skal för att försvara sina respektive meningar. Vår talkör har rönt livlig uppmärksamhet. Jag vill varmt rekommendera klubbarna att skaffa sig talkörer. De äro tacksamma att arbeta med, därför att de verka mycket effektfulla. Men klubblivet innebär inte bara arbete.

Ibland inträffar också angenäma överraskningar. Svedalaklubben var senast särskilt gynnad, då det inom dess krets blev två jubileer samtidigt. De två vakna, intresserade och alltid gemytliga kamraterna Cecilia Olsson och Anna Svensson, fyllde år. Den förstnämnda 60 och den senare 50 år. Jubilarerna bjödo klubben på kaffe och den i sin tur uppvaktade värdinnorna med en vacker tennskål fylld av röda rosor åt dem var. Programmet i övrigt upptog sång, tal och dikter, allt skrivet dagen till ära. Till sist sjöngs Morgonbris valvisa.

L. N.

5 ÅR

Malmö Östra socialdemokratiska kvinnoklubb har firat femårsjubileum. Till festen hade inbjudits klubbmedlemmarnas anhöriga samt

medlemmar från de övriga kvinnoklubbarna i Malmö. Klubbens ordförande Matilda Pettersson, som är initiativtagare till klubbens bildande, höll ett kort hälsningstal och bjöd gästerna välkomna. En resumé över klubbens start, utveckling och verksamhet, visade att medlemsantalet stadigt ökat under de gångna åren och att klubben med livligt intresse deltagit i det sociala arbetet. Klubben har skaffat sig egen fana, som invigdes redan för tre år sedan. En stipendiefond har bildats, ur vilken bidrag tilldelats en klubbmedlem för vistelse på Brunnsviks folkhögskola. Denna stipendiat är nu klubbens studieledare och valdes på senaste distriktskonferensen till distriktsordförande. Klubben är även ansluten till Arbetarnas Bildningsförbund och deltagit med stort intresse i studiarbetet.

Klubbens vice ordförande Anna Ekberg-Åkesson höll ett föredrag, vari hon bland annat framhöll det stora intresse som kvinnorna visat i valarbetet. Efter detta anförande bjöds festdeltagarna att intaga plats kring det vackert smyckade kaffebordet. En trevlig bordsvisa, som skrivits enkom för festen, sjöngs med liv och lust. Klubbens talkör framförde: Vår väg! av Hulda Flood, vilket mottogs med förtjusning. Deklamation och uppläsning på skänkt bygdemål av klubbmedlemmar belönades med kraftiga applåder. Sång utfördes av en medlem från Hembiträdesföreningen. Musiken stämde upp till dans, i vilken både gamla och unga deltog med lust och glädje. Den i alla lyckade festen slöts med sjungandet av Internationalen.

SUNT FÖRNUFT

■ Opolitisk tidskrift i ekonomiska och sociala spörsmål, utgives av Skattebetalarnas förening med åtta nummer om året, därav ett stort och rikt illustrerat julnummer. I varje nummer behandlas även olika hemekonomiska frågor.

■ Föreningen har därjämte inrättat en särskild **Budgetbyrå** för rådgivning i hem- och familjeekonomiska spörsmål, dit medlemmar utan kostnad kunna hänvända sig vid behov.

VARJE BIBLIOTEK

eller studiecirkel kan efter rekvisition från Skattebetalarnas Förening erhålla tidskriften gratis.

VARJE MEDLEM

av föreningen erhåller tidskriften utan särskild prenumerationsavgift. Medlemsavgift fem (5:-) kronor.

Skattebetalarnas Förening, Stockholm 16
Postgiro 565

70 ÅR

En av Amällklubbens äldsta medlemmar, Sofia Porath, har fyllt 70 år. Klubben styrelse och kamraterna hyllade henne hjärtligt på högtidsdagen. Man tackade henne för den entusiasm hon alltid visat, och för det goda föredöme hon varit under de gångna åren.

Ni går stadigt
och säkert
på dessa
sulor!

Fasta och böjliga

och därför icke trötta äro Trelleborgs Gummisulor. De bli ej hala. Ogenomträngliga för vatten hålla de Eder torr och varm om fötterna och skydda mot förkylningar.

Nedsatt pris 1: 85, 1: 65 och 1: 45 för resp. herr-, dam- o. barnskodon.

TRELLEBORGS

GUMMISULOR OCH KLACKAR

När skorna anpassat sig efter foten — sitta då på T-sulor — det är god ekonomi. Erhållas hos sko- och läderhandlare samt skomakare.

Krig är förklarad!

Massmorden i alla nedlusade fastigheter och lägenheter äro nu i full gång och väggohyran och dess ägg tillintetgöras. Full garanti för seger och varaktig fred lämpas. Desinfektion med "DÖDSSTRÅLEN" utförd av oss, svarar för ett bekvämt-diskret-billigt-effektivt-utrottningskrig. Inga fläckar uppstå — ingen lukt — inget obehag av något slag.

Arbeten utföras av:

Desinfektionsfirman Värmestrålen
Tel. 11 64 29, 20 32 29. Stockholm.

Fanor och Standar

i olika storlekar och prislägen tillverkas av

FIRMA V. LINDBLAD
Box 1024, ÖREBRO. Tel. 687

Skisser och priskurant på begäran.
Konstnärligt och välgjort arbete garanteras.

Barnmjölken borde sötas med honung i stället för socker, då äkta honung är mera lättsmält än socker, innehåller järn för de röda blodkropparna samt fosfor och kalcium för benbyggnaden, vilka beståndsdelar saknas i konsthonung och socker.

Det
käraste
far har!

Om han plötsligt skulle "falla ifrån"?

Hur går det då för dem? Skulle de stå räd- och hjälplösa? En livförsäkring, och en tillräckligt stor sådan, är det bästa stöd, far kan lämna dem. Det är ju dock så billigt och enkelt, om det bara ordnas i tid. Tala med

FOLKET

kooperationens försäkringsanstalt

MILITÄRLINNEHANDDUKAR TILL VRAKPRIS!

Vi ha ett restparti av dessa omtyckta svenska handdukar, storlek 48x70 cm, 60 % hellinne, 12-skaft, liknande gamla sortens hemvävda dräll och nästan outhärliga, som vi trots stegrade priser, vraka bort till

Endast 39 öre pr st. + På några månader förra året sålde vi 200.000 24 st. minsta parti som exp. (48 st. franco). Full belåtenhet eller alla pengarna åter garanteras.

OBS! Vi äro ensamförsäljare för dessa handdukar. De få ej förväxlas med utländska. Namnet är lagligen skyddat och efterapningar beivras. Varje duss.-förpackning försedd med lagl. registrerat varumärke.

Men skriv i dag om Ni vill vara med om dessa otroligt billiga priser.

SMÅLANDS PARTILAGER, Jönköping 59 Tel. 380, 757.

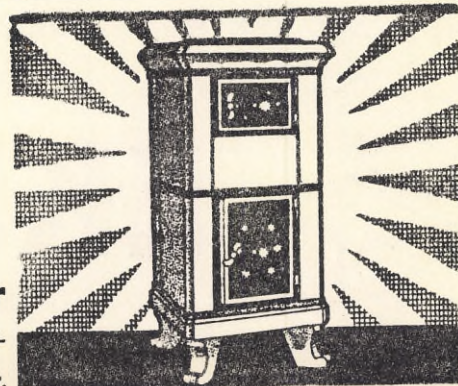
Elda
ekonomiskt!

Använd

HANDÖLS Täljstenskaminer

Vacker prisvärd svensk kvalitetsvara. Föras av Eder leverantör.

Handöls Nya Täljstens- och Vattenkrafts A-B
Birgerjarlgatan 33 - Stockholm

Ett aktuellt samtal

Han: Ja, nu börjar vi alla tänka nationalekonomiskt. Och vårt folk tycks önska att vi arbetare håller ihop med bönderna och att vi köper varandras produkter.

Hon: Jaa, det är så riktigt... Å vad de' beträffar bakpulver, så har vi också där svensk kvalitetsvara, vi har

EKSTRÖMS

Det fullödiga svenska bakpulvret

